

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Soudobé svatby a svatební turismus na Bali

Contemporary weddings and wedding tourism in Bali

OLMOUC 2019, Nikola Bělíková

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Michaela Budiman Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 17. dubna 2019

Podpis:

Anotace

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jakým způsobem a do jaké míry se ovlivňují tradiční balijské a turistické svatby, kterých se na Bali odehrává s každým rokem čím dál tím více. Snaží se také zmapovat stav svatebního cestovního ruchu na tomto ostrově. V teoretické části shrnuje důležitá fakta a poznatky shromážděné k tomuto tématu. Pomocí dotazování a dalších podpůrných metod zjišťuje míru zainteresovanosti cizinců lokální kulturou a vzájemné ovlivnění svateb cizinců a místních.

Klíčová slova: Indonésie, Bali, svatební cestovní ruch, svatba, dotazníkové šetření

Počet stran: 53

Počet znaků: 84 894

Počet titulů použité literatury: 20

Počet příloh: 1

Ráda bych zde poděkovala své vedoucí paní PhDr. Michaele Budíman Ph.D.,
za odborný dohled nad tvorbou mé bakalářské práce.

Obsah

SEZNAM TABULEK	6
SEZNAM ZKRATEK.....	6
EDIČNÍ POZNÁMKA.....	6
ÚVOD	7
METODOLOGIE.....	8
PRŮBĚH VÝZKUMU.....	8
VZNESENÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	8
VÝBĚR A DEFINICE METODIKY	9
POUŽITÉ METODY	9
TEORETICKÁ ČÁST PRÁCE:	9
EMPIRICKÁ ČÁST PRÁCE:	10
1 CESTOVNÍ RUCH OBECNĚ.....	11
1.1 JAK DEFINOVAT CESTOVNÍ RUCH	12
1.2 KLASIFIKACE CESTOVNÍHO RUCHU.....	13
1.3 SOUČASNÉ TRENDY.....	13
2 TURISMUS NA BALI.....	14
2.1 PŘEDPOKLADY BALI PROTO BÝT TURISTICKOU DESTINACÍ.....	15
2.2 DOPADY CESTOVNÍHO RUCHU NA BALI.....	16
2.3 HISTORIE TURISMU NA BALI.....	18
3 SVATEBNÍ TURISMUS.....	21
3.1 BALI JAKO SVATEBNÍ DESTINACE	22
4 SVATBY NA BALI.....	26
4.1 SOUDOBE SVATEBNÍ OBŘADY NA ÚZEMÍ INDONÉSIE.....	26
4.2 TRADIČNÍ BALIJSKÁ SVATBA	28
4.3 PROCES LEGALIZACE SŇATKU V ZAHRAŇIČÍ PRO OBČANY ČESKÉ REPUBLIKY	32
5 VYHODNOCENÍ PODKLADŮ K ANALÝZE	34
5.1 RESPONDENTI	34
5.2 DOTAZNÍKY	34
5.3 OTÁZKY	35
5.3.1 Otázky, kladené organizacím	35
5.3.2 Otázky, kladené párům z ciziny.....	36
5.3.3 Otázky, kladené balijským párům.....	37
6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	39
ZÁVĚR.....	44
RESUMÉ.....	46
INTERNETOVÉ ZDROJE	47
SEZNAM LITERATURY	51
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Zvyšující se tendence sňatků v zahraničí

Tabulka č. 2: Věkové rozložení respondentů z ciziny

Tabulka č. 3: Věkové rozložení respondentů z Bali

Seznam zkratk

ang. – angličtina

bal. – balijština

ind. – indonéština

niz. – nizozemština

Ediční poznámka

Všechny ceny jsou uvedeny v jednotkách, v jakých byly zaznamenány v jednotlivých zdrojích, v závorce je uveden přepočten na české koruny, pro který byl použit kurz České národní banky ze dne 29. března 2019.

Kurz střed pro IDR – 1000 IDR = 1,613 CZK

Kurz střed pro USD – 1 USD = 22,968 CZK

Kurz střed pro EUR – 1 EUR = 25,8 CZK

Pokud byly použité tituly přeloženy do češtiny uvádím český název, v opačném případě používám originální název knihy.

Úvod

Se zkracujícími se vzdálenostmi, dostupnějšími informacemi, neustálým snižováním nákladů na cesty a s tím spojeným masivním rozvojem turistiky vznikají i nové formy cestovního ruchu. Mezi nimi je i svatební cestovní ruch, kterému je věnována tato bakalářská diplomová práce. Konkrétně se zaměřuje na indonéský ostrov Bali. Svatba je i v dnešní globalizované společnosti důležitým životním krokem, i svatební zvyky se však mění a mnohem více párů volí pro svou svatbu zahraniční destinaci. Ačkoli svatební cestovní ruch zahrnuje i líbánky či obnovení slibů, moje práce se primárně věnuje svatebnímu obřadu, nejen obřadu cizinců, kteří se přijíždí vzít, ale i místním tradičním svatbám a tomu, zdali se s příchodem turistů nějak mění.

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit současný stav svatebního průmyslu na Bali, představit Bali jako svatební a turistickou destinaci, popsat typy svatebních obřadů, s jakými je možné se na ostrově setkat, vyjmenovat náležitosti, které musí cizinec splnit, chce-li uzavřít sňatek na Bali a také jakým způsobem jej může zlegalizovat i ve své domovské zemi (v tomto případě konkrétně v České republice), a především získat odpovědi na tři výzkumné otázky, které jsem si již na počátku výzkumu položila.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. První se zabývá obecným vymezením cestovního ruchu, následující popisuje cestovní ruch na Bali, jsou zde uvedené předpoklady pro to být turisticky vyhledávanou destinací, dopady turistiky na destinaci ale i historie cestovního ruchu. Další kapitola přibližuje problematiku svatební turistiky, jsou zde mimo jiné uvedené konkrétní příklady svatebních agentur a služeb, které jsou jimi poskytovány. Věnuje se také motivům pro svatbu v zahraničí i konkrétním motivům, proč se Bali stává vyhledávanou svatební destinací. Čtvrtá kapitola popisuje různé druhy svatebních církevních obřadů, které je možné na Bali uspořádat, speciální pozornost je věnována tradiční balijské hinduistické svatbě, obsahuje informace, o legalizaci svatby v České republice. V empirické části bylo provedeno kvalitativní dotazníkové šetření zaměřené na páry, které byly oddány na Bali, svatební agentury a balijské páry, které měly v nedávné době svatbu, to bylo realizováno především elektronickou formou. Pro každou skupinu byl vytvořen dotazník s primárním cílem získat odpovědi na výzkumné otázky, ale i zjistit stav svatebního průmyslu a tradičních svateb v dané destinaci. V závěru práce je zpracován přehled o momentální situaci ve svatebním průmyslu na Bali a vyhodnocení získaných odpovědí.

Metodologie

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jestli a jakým způsobem se ovlivňují tradiční balijské svatby a svatby zahraničních párů v oblasti svatebního cestovního ruchu na Bali. Toto téma jsem si zvolila, protože není ještě dostatečně zmapované a také proto, že na Bali toto odvětví cestovního ruchu zažívá rozkvět a bylo zařazeno do strategického plánu indonéského Ministerstva cestovního ruchu pro rozvoj turismu v následujících letech. Můj výzkum byl zaměřen na tyto skupiny respondentů: svatební organizátory; Balijsce, kteří měli v nedávné době tradiční balijskou svatbu a cizince, jejichž svatba proběhla na Bali. Jako nejvhodnější metodu pro získání odpovědí na vznesené výzkumné otázky jsem zvolila dotazování jak v podobě elektronických dotazníků, tak v podobě ústních rozhovorů. Jako podpůrnou metodu jsem zvolila pozorování na svatbách, kterých jsem se zúčastnila, nebo je mohla odpozorovat na pláži a následně i analýzu dostupných informací z internetových stránek svatebních organizátorů.

Průběh výzkumu

Prvotní výzkum proběhl už během výběru tématu, kdy jsem sbírala informace, zdali je tento druh turistiky na Bali přítomný a hledala jsem k tomuto tématu vhodné zdroje. Dalším krokem bylo stanovení výzkumných otázek, na které jsem následně hledala odpovědi především dotazováním, analýzou, pozorováním a komparací. Zhodnotila jsem také stav dostupných znalostí týkajících se Bali a rozvoje cestovního ruchu, svatebního cestovního ruchu a možnosti soudobých svatebních obřadů. Po analýze dostupných dat, jsem zkombinovala výsledky dotazování a obecné informace o rozebíraných tématech z nichž jsem vyvodila závěr, který dal odpovědi na výzkumné otázky. Kromě odpovědí na tyto konkrétní otázky, jsem se také snažila zmapovat momentální poptávku v tomto průmyslu, vyvodit určité opakující se vzorce, jako například věk snoubenců z ciziny v porovnání s lokálním párem. Dále jsem také sledovala, jak se liší zvyklosti u domácích párů a párů z ciziny.

Vznesené výzkumné otázky

- *Do jaké míry jsou svatby turistů ovlivněné balijskou kulturou a náboženstvím?*

Tato otázka se přímo nabízí v reakci na nabídku svatebních agentur. Téměř všichni organizátoři, které jsem oslovila, nabízí balíček s prvky tradiční svatby, ať už se jedná

pouze o výzdobu, nebo o obřad vedený hinduistickým knězem. Zajímala mě také motivace páru v případě, že si tuto variantu pro svou svatbu vybral.

- *Začali se cizinci po svatbě na Bali zajímat o balijskou kulturu a náboženství?*

V návaznosti na první otázku a motivaci páru pro výběr tradiční balijské svatby mě také zajímá, jestli cizinci zůstanou svým výběrem následně nějak ovlivněni nebo se pro tuto variantu rozhodli z toho důvodu, že byli na Bali, tudíž se nabízelo mít balijskou svatbu nebo jim to pouze přišlo exotické. Mnoho párů poté ve svých svatebních blozích či ve videích na Youtube uvádí, že tyto balíčky využili a často popisují jejich svatbu jako spirituální zážitek, chci zjistit, jestli je tento zážitek ovlivnil natolik, aby se jím dále zaobírali.

- *Mění se spolu se vzrůstajícím trendem svateb na Bali tradiční balijská svatba?*

Protože se výzkum netýkal pouze zahraničních párů, ale mezi respondenty jsem zahrнула i místní páry, zajímá mě, zdali se svatby cizinců a místních ovlivňují navzájem, tedy jestli i tradiční balijská svatba přejímá prvky z jiných kultur.

Výběr a definice metodiky

K výzkumu jsem přistupovala kvalitativním způsobem. „Cílem kvalitativního výzkumu je porozumění sociální situaci a vytvoření teorie o ní. Kvalitativní výzkum nemá prakticky žádnou standardizaci dat, proto má nízkou reliabilitu (reliabilita – opakováním výzkumu za stejných podmínek získáme stejné výsledky) a vysokou validitu (validita – výsledky výzkumu odpovídají skutečnosti)“ (Majerová et al., 2008). Tento druh výzkumu se totiž obvykle používá pro takový, jenž se zabývá tématem, které dosud nebylo dostatečně prozkoumáno a zahrnuje menší počet respondentů. Také se vyznačuje užíváním a kombinováním různých metod, tak tomu je v i této práci. Kdy jsem v teoretické části použila metodu pozorování, komparace a analýzu, v empirické části potom dotazování.

Použité metody

Teoretická část práce:

- *Pozorování* – během svého pobytu na Bali jsem měla možnost se zúčastnit jak tradiční balijské svatby, tak svatby turistů, proto v této práci mohu používat své osobní poznatky.

- *Komparace* – díky účasti na tradiční svatbě jsem měla možnost porovnat tradiční svatbu, tak jak ji popisuje dostupná literatura a jak jsem ji sama zažila, proto jsem mohla v podkapitole Tradiční balijská svatba na straně 28 připojit k popisu svatby i svá vlastní zjištění.
- *Analýza* – ještě před příjezdem do místa výzkumu jsem zanalyzovala webové stránky svatebních organizátorů a jejich nabídku, abych měla dostatečný přehled o tom, jaké služby jsou běžně nabízené. To mi umožnilo uvést některé příklady svatebních balíčků v podkapitole Bali jako svatební destinace na straně 22.

Empirická část práce:

- *Dotazování* – využila jsem několik druhů, a to ústní nebo elektronické dotazování. Více jsem však využívala varianty elektronického dotazování, konkrétně pomocí e-mailu, aplikace WhatsApp a sociálních sítí Facebook a Instagram. Vytvořila jsem několik verzí dotazníků ve třech jazycích, které jsem distribuovala podle toho, jakým jazykem jsem s respondenty komunikovala již dříve. Při ústním dotazováním jsem vedla polostrukturovaný rozhovor, tzn. měla jsem připraveno pouze několik dotazů a témata, na která jsem se chtěla zaměřit. To umožňuje jít více do hloubky zkoumaného tématu a zajišťuje tak větší flexibilitu.

Teoretická část

První kapitola se věnuje cestovnímu ruchu obecně, jeho vymezení, definicím, klasifikaci a trendům v tomto odvětví. Následuje podkapitola, která se již zabývá konkrétně cestovním ruchem na Bali. Vyjmenovává předpoklady místa, motivy spojené s cestováním na Bali a také dopady na destinaci, popisuje historii rozvoje cestovního ruchu.

1 Cestovní ruch obecně

„Z historického hlediska se počátky rozvoje masového cestovního ruchu datují do poloviny XIX. století, kdy v důsledku činnosti Thomase Cooka dochází ke vzniku organizovaného cestovního ruchu. Již dříve lidé cestovali, ale zřídka pro své potěšení“ (Kotíková, 2013 str. 6). Se vstupem sociálních sítí do každodenního života, lehce dostupnými informacemi a stále levnějším způsobům přepravy je dnes cestování dostupné takřka každému a touha cestovat tak může být velmi jednoduše naplněna.

Cestovní ruch je významným sektorem nejen světové ekonomiky, ale i těch domácích. Podle UNWTO¹ přímé dopady cestovního ruchu vygenerovaly v roce 2017 zisk 2,57 trilionu USD a spolu s nepřímými dopady dokonce 8,27 trilionu USD. Ve stejném roce byl zaznamenán rekordní nárůst turismu o 7 %, celkový počet turistických příjezdů byl na konci téhož roku 1,322 milionu a podobný nárůst se predikuje i pro následující roky (World Tourism Organization, c1996-2019). Na pozici nejnavštěvovanějšího státu se už několik let drží Francie, těsně následovaná Španělskem a Spojenými státy. Ze statistik také vyplývá, že nejvíce cestují obyvatelé Číny, Spojených států a Německa. Podle WTTC² tvořil v roce 2017 turismus 10,4 % světového HDP a každá desátá pozice na světovém trhu práce byla právě v turismu (World Travel&Tourism Council, c2017).

„Cestovní ruch je složitý sociálně ekonomický jev, který se zkoumá z různých hledisek: ekonomických, ekologických, geografických, sociologických a psychologických“ (Indrová, 2009 str. 8). Ve vyjmenovaných oblastech má negativní i pozitivní dopady. „Tyto dopady vznikají kvůli tomu, že jak v domácím, tak mezinárodním cestovním ruchu se setkávají lidé z různého společenského a kulturního prostředí“ (Theobald, 2004 str. 79). Mezi pozitivní dopady řadíme zvýšení

¹ United Nations World Tourism Organization – Světová organizace cestovního ruchu.

² World Travel&Tourism Council.

kvality života rezidentů v důsledku přílivů příjmů, mezikulturní pochopení, zlepšování infrastruktury nebo příliv investic. Negativními vlivy mohou být na druhou stranu například zabírání zemědělské půdy, ztráta kulturní identity a znečištění.

1.1 Jak definovat cestovní ruch

Definice cestovního ruchu neboli turismu existuje nepřehledné množství a dlouho neexistovala žádná unifikace. Až na konferenci UNWTO v roce 1991 byla vymezena následující definice:

„Cestovní ruch je definován jako činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí, a to na dobu kratší, než je stanovena,³ přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě“ (World Tourism Organization, c1996-2019).

V českém prostředí se dále užívá rozšířená definice podle Zelenky a Páskové, ta říká, že:

„Cestovní ruch je komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovní či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozování zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem, ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity“ (Zelenka, 2011 str.768).

Za základní rysy cestovního ruchu tedy lze považovat:

- dočasnost změny místa stálého bydliště;
- nevýdělečný charakter cesty a pobytu;
- interakci mezi lidmi (Indrová, 2009 str. 11).

³ U mezinárodního cestovního ruchu je tato doba 1 rok, u domácího cestovního ruchu 6 měsíců.

1.2 Klasifikace cestovního ruchu

Podle publikace UNWTO z roku 2010 se cestovní ruch dělí na domácí, příjezdový, výjezdový, vnitřní, národní, a mezinárodní. „V českém prostředí se často setkáváme s pojmem typologie cestovního ruchu s následným dělením na druhy a formy, ve světě se však používá pojem klasifikace. Existuje mnoho způsobů, jak a podle čeho klasifikovat a dělit cestovní ruch. Například podle motivů, dle místa realizace, dle vztahu k platební bilanci státu, dle délky pobytu či dle počtu účastníků a dalších“ (Indrová, 2009 stránky 18-28).

1.3 Současné trendy

Stejně jako všechna průmyslová odvětví i cestovní ruch prochází různými změnami, podléhá potřebám, poptávce a současným trendům. „V roce 2003 definovala Evropská komise deset základních trendů, které ovlivňují cestovní ruch, tyto faktory zůstávají platné i dnes. Jmenovitě se jedná o demografii, zdraví, vzdělávání, volný čas, zkušenosti s cestováním, životní styl, informační technologie, dopravu, udržitelný rozvoj, jistotu a bezpečí“ (Kotíková, 2013 str. 4). Podle UNWTO je velmi důležitým ovlivňovatelem účasti na cestovním ruchu bezpečnostní situace, o čemž svědčí například útok na dvojčata z 11. září 2001. Po této události klesl počet návštěvníků Spojených států o 20 %, počet návštěvníků afrických států o 52 %. Například tsunami v roce 2005, připravilo země jako Thajsko či Srí Lanku o 74 % příjmů, které zemím plynou právě z turismu (World Tourism Organization, c1996-2019). Trendem se stávají i dříve méně dostupné destinace jako Kuba či Severní Korea, velké oblibě se těší i Blízký východ. Oblíbenost udává doporučení tzv. *word of mouth*,⁴ turistické portály, filmový průmysl, nelze opomenout vliv sociálních médií, která přispívají k oblíbenosti destinací. S novými trendy se objevují také nové a netradiční formy cestovního ruchu, a to *event tourism*,⁵ sportovní, dobrodružný, kulinářský, zdravotní, filmový, *dark tourism*,⁶ dobrovolnický, cestovní ruch seniorů a osob s handicapem, MICE⁷ and KIT,⁸ LGBT⁹ či svatební turismus, kterým a zabývá se celá tato práce.

⁴ *Word of mouth (ang.)* - doporučení, které se šíří mezi zákazníky; osobní doporučení.

⁵ *Event tourism (ang.)* - turismus za účelem účasti na různých událostech, společenských akcích.

⁶ *Dark tourism(ang.)* - turismus se zaměřením na místa spojená s nějakou tragédií.

⁷ Zkratka pro anglická slova, meetings, incentive, conventions/conferences, exhibitions/events.

⁸ Zkratka pro kongresový a incentivní turismus.

⁹ Zkratka ang. gay, lesbian, bisexual, transgender.

2 Turismus na Bali

Indonésie se řadí k nejnavštěvovanějším zemím v jihovýchodní Asii právě kvůli Bali, kam také míří většina turistů. Indonésie byla v roce 2017 jmenována v pořadí devátou zemí s nejrychleji se zvětšujícím turistickým sektorem ve světě, třetí v Asii a první v jihovýchodní Asii (The Jakarta Post, 2018). V roce 2017 byl podle společnosti *Knoema*¹⁰ podíl turismu na HDP v Indonésii 58,9 bilionů USD, zatímco v roce 2007 to bylo pouze 27,5 bilionů USD, což znamená takřka dvojnásobný nárůst. Indonéská vláda v roce 1959 založila Oddělení pro turismus, umění a kulturu, z kterého se později stalo Ministerstvo kultury a cestovního ruchu, to bylo dále přetransformováno na Ministerstvo školství a kultury a v roce 2014 za vlády prezidenta Joko Widoda vzniklo samostatné Ministerstvo cestovního ruchu.¹¹ Na něj je přímo navázána agentura *Wonderful Indonesia*, jejímž úkolem je propagace Indonésie. Produkuje různé kampaně zaměřené jak na domácí, tak zahraniční cestovní ruch. Bali je turisticky velmi oblíbenou destinací, jak pro Indonésany, kteří na ostrov často míří pouze na krátké víkendové pobyty, tak pro mezinárodní turisty. A to především z Austrálie, Číny, Japonska, Indie a Spojených států. Podle Statistického úřadu v roce 2017 přijelo 8 735 633 domácích a 5 697 739 zahraničních turistů. Pravidelně je zařazováno do žebříčků nejoblíbenějších destinací či destinací, kterou je nutné navštívit v následujícím období ve všech *lifestylových* a cestovatelských časopisech, ačkoli se poslední dobou čím dál častěji objevovat názor, že Bali už má největší slávu za sebou a že je turisticky vytěžené. Bali si za svůj cíl volí páry, rodiny s dětmi, nejčastěji však jednotlivci, protože se v poslední době stalo cílem digitálních nomádů. Bali je sice malý ostrov s rozlohou pouze 5 633 km² ale poskytuje dostatečné zázemí v podobě rozvinuté turistické infrastruktury, nabízí přírodní rozmanitost a krásné scenérie a také bohatou kulturu. Turisté navštěvují Bali po celý rok, avšak hlavní turistická sezona je mimo období dešťů tedy od května do září, obvyklá délka pobytu je devět dní. Ostrov nabízí různé druhy turistiky, poznávací i pobytovou, i různé speciální formy jako například surfařská turistika.

¹⁰ Americká společnost shromažďující a analyzující data ze společností UNICEF, WHO, CIA, Facebook atp.

¹¹ V indonéštině Kementarian Pariwisata, používá se zkratka Kemenpar.

2.1 Předpoklady Bali proto být turistickou destinací

Podle knihy Geografie cestovního se ruchu na rozvoji cestovního ruchu v dané destinaci podílejí tyto faktory:

- *selektivní (stimulační) faktory* – „předpoklady, které stimulují vznik cestovního ruchu ve funkci poptávky, řadíme sem politické a náboženské faktory, ekonomické předpoklady, kvalitu životního prostředí, ale také propagace a módnost destinace;“
- *lokalizační podmínky* – „předpoklady, které vytvářejí možnosti pro lokalizaci cestovního ruchu ve vztahu nabídky teritoria, patří sem kulturní a přírodní faktory;“
- *realizační podmínky* – „předpoklady, které umožňují faktickou realizaci cestovního ruchu, řadíme sem dopravu a dostupnost, infrastrukturu“ (Hrala, 2005 str. 127).

Indonésie je sice sekulární stát,¹² ale uznává 6 oficiálních náboženství a každý Indonésan musí jedno vyznávat. Jsou to islám, protestantství, katolictví, hinduismus, buddhismus a konfuciánství. Na Bali je nejrozšířenějším náboženstvím hinduismus. Indonésie má více než 267 milionů obyvatel, kteří pochází z více než 200 etnických skupin. Celkem 169 států má s Indonésií 30denní bezvízový styk. Tato víza jsou poskytována zdarma, nelze je však prodloužit (Wonderful Indonesia, 2014). Politická situace je v zemi poměrně stálá, samotná vláda podporuje rozvoj turismu a příliv zahraničních prostředků i návštěvníků do země. Ačkoli během let 2002–2009 proběhlo několik teroristických útoků, vláda vynaložila veškeré prostředky k potlačení a likvidaci těchto aktivit, také mnohonásobně zvýšila kontroly a bezpečnostní opatření v zemi (Přečtěte si o Indonésii, c2018). Pro rozvoj Bali jakožto turistické destinace hovoří i pro turisty příznivé ceny, Indonésie je jednou z nejlevnějších asijských zemí. Zároveň je Bali bezpečná destinace ve smyslu exotických nemocí, protože malárie a horečka dengue již byly v této části Indonésie téměř vymýceny, zdravotnická péče je běžně dostupná v okolí turistických destinací. Není žádné povinné očkování, pouze doporučené (Health Information for Travelers to Indonesia Traveler View, c2019).

¹² Sekulární stát je takový stát, který není vázán na žádnou náboženskou ideologii a zaručuje občanům svobodu vyznání.

Velkým lákadlem je na Bali kultura a příroda. Na tomto malém ostrově je možné najít mnoho atraktivních míst, písčité pláže, sopky, jezera, tropický deštný les i podnebí hraje důležitou roli. Průměrná teplota se pohybuje okolo 28 °C (Wonderful Indonesia, 2014). Bali leží na rozhraní litosférických desek na tzv. *Ring of Fire*,¹³ který se táhne po okrajích litosférických desek, to znamená, že v Indonésii a na Bali je vysoká tektonická činnost, riziko zemětřesení, tsunami, či erupce sopky. Na Bali je nejvíce aktivní sopka Gunung Agung, jedna z větších erupcí proběhla naposledy v roce 2017 (Obnovená aktivita sopky Agung a situace na Bali, c2018). Turistům cestujícím na Bali se doporučuje zaregistrovat se do národních systémů, které včas informují o možných nebezpečích. V České republice se tento systém nazývá Drozd.¹⁴ Takřka na všech stránkách cestovních agentur a kanceláří se turista může dočíst o Bali jako o ostrově s přátelskými hinduistickými obyvateli, mnoha chrámy a stále živoucími tradicemi. Kulturní krajina Bali je zařazena na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Od roku 1938 se zde nachází mezinárodní letiště Ngurah Rai, které je nejvytíženějším letištem v Indonésii, létají sem přímé linky z Austrálie, ze států jihovýchodní Asie, Japonska, Číny, Koreje, Indie, Ruska, Dubaje a Kataru. Na ostrově se nachází rozvinutá síť silnic, ačkoli přestávají kapacitně vyhovovat. S okolními ostrovy je kromě letecké dopravy spojeno i lodní dopravou, přímé trajektové spojení má s Jávou a Lombokem. Hotelová infrastruktura nabízí ubytování dostupné pro všechny rozpočty, od hostelů, penzionů až po luxusní hotely a soukromé vily. Podle statistického úřadu bylo na Bali v roce 2017 celkem 4 323 ubytovacích zařízení bez klasifikace a 551 ubytovacích zařízení s hvězdičkovou klasifikací. Většina těchto výše zmíněných faktorů, motivuje turisty k návštěvě Bali a tvoří z něj ideální destinaci.

2.2 Dopady cestovního ruchu na Bali

„Cestovní ruch a cestování mohou pomoci lidem v dosažení zdravého a aktivního života v harmonii s přírodou, mohou přispět k zachování, ochraně a regeneraci zemského ekosystému (...). Cestovní ruch a cestování, mír, rozvoj a ochrana životního prostředí jsou vzájemně závislé“ (Pásková, 2008 str.228). „Ty se netýkají, jak by se mohlo zdát, pouze exotických destinací nebo destinací s vysokou návštěvností, ale nejvíce se objevují v destinacích s významným podílem cestovního ruchu a v destinacích s křehkými

¹³ Pásmo okolo Tichého oceánu s častým projevem vulkanické činnosti, táhne se po okrajích litosférických desek.

¹⁴ Dobrovolná registrace občanů ČR při cestách do zahraničí.

ekosystémy nebo se zranitelným společenským systémem místních komunit, odlišujícím se od životního stylu návštěvníků“ (Pásková, 2008 str.39). „Dopady rozvoje cestovního ruchu se promítají v oblasti ekonomické, sociálně-kulturní i environmentální. Nejedná se vždy o efekt pozitivní, někdy má rozvoj cestovního ruchu vliv negativní. Tyto dopady ovlivňují zejména místo, které je místem realizace cestovního ruchu. Cestovní ruch je také významnou aktivitou, která je neodmyslitelnou náplní volného času, zejména ve vyspělých zemích. Přes některé negativní dopady zůstává cestovní ruch významnou součástí hospodářského rozvoje v řadě států“ (Kotíková, 2013 str. 4).

Bali je turisticky nejvytíženější území Indonésie, proto není divu, že je zde možno najít dopady ve všech vyjmenovaných oblastech. Dlouhodobě se potýká s velkým množstvím odpadu, viditelným znečištěním veřejných prostor, ale i půdy, oceánu a spodních vod. Indonésie je druhá země na světě s největší produkcí plastového odpadu vypuštěného do oceánu. Vláda v roce 2018 vydala nařízení, které má do poloviny roku 2019 zakázat prodej veškerých jednorázových plastů. Lokální autority zvažují zavedení pobytové taxy, prostředky takto vybrané by byly následně investovány do ochrany životního prostředí a kultury (Let's preserve nature, 2019). Dalšími problémy v environmentální oblasti jsou přelidnění a nedostatečná infrastruktura.

S turismem se na Bali objevily nové pracovní příležitosti, WTTC uvádí že 36 % pracovních míst je právě v tomto průmyslu a na každé jedno místo jsou následně navázány další tři nepřímé. Mezi další pozitiva je možné zařadit příliv zahraničních platebních prostředků a investic nebo také zvýšení poptávky po lokálních produktech a službách (Role of Tourism in Economy of Bali and Indonesia, 2016). Příliv turistů ale také znamená rozevírání sociálních nůžek mezi jednotlivými obyvateli i oblastmi. Většina oblíbených oblastí je koncentrována na jihu, prostředky získané z turismu jsou na ostrově nerovnoměrně rozloženy.

V oblasti sociálně kulturní se dopady projevují v kultuře a každodenním životě obyvatel. Balijsci mají bohatou kulturu, zachovanou tradiční hudbu, tanec i divadlo, to však často předvádějí turistům ve zkrácených a zjednodušených formách. Často také zvou turisty do svých domovů a chrámů, aby se mohli zúčastnit různých obřadů, jako jsou kremace, svatby nebo pilování zubů. Většina Balijsců uznává, že se jedná o skvělou a jedinečnou podívanou, která je jedním z důvodů, proč turisté, ať už domácí nebo z ciziny, míří na Bali, a proto jsou přístupní tomu změnit a přizpůsobit tradice (Howe, 2005 str 1). Tímto dochází ke kulturní degradaci.

2.3 Historie turismu na Bali

Indonésie a Bali byly cílem cest mnohem dříve, než se objevil pojem cestovní ruch. Už odedávna se v souostroví objevovali obchodníci hledající exotické zboží a koření. Turismus takový jako ho známe dnes, tedy cestování pro potěšení, se objevuje až s příchodem holandského kolonialismu. „Spolu s koloniální nadvládou se objevila i myšlenka Bali jako ráje.“ (Vickers, 2012 str. 113).

Prvním turistou na Bali byl člen nizozemského parlamentu, Heer H. van Kol. Byl turistou v tom smyslu, že navštívil Bali z jeho vlastní vůle na vlastní náklady, ne za účelem plnění nějakého vládního úkolu nebo za účelem zisku (Hanna, a další, 2016 str. 170). Na ostrov přijel v roce 1902, navštívil také Jávu, Sumatru a další ostrovy směrem na východ. O své cestě poté napsal knihu *Uit Onze Kolonien*¹⁵ v níž popisuje, jak hned při příjezdu podlehl kouzlu Bali. Podle Michaela Picarda (1996) byl hlavním mezníkem v rozvoji turismu rok 1908, kdy Holanďané otevřeli v hlavním městě Batávii Oficiální turistický úřad (Kemenpar, 2017), která začala nabízet výlety na Bali.

V roce 1924 zavedla *Koninklijke Paketvaart-Maatschappij* (KPM)¹⁶ pravidelnou linku parní lodě z Batávie na Bali. Ostrov se tak stal víkendovým místem pro obyvatele hlavního města, ale také se sem začali dostávat umělci a antropologové, kteří následně začali šířit pověst Bali jako ráje.

Mezi tyto umělce patřil například malíř Walter Spies, který bývá označován za jedince, jenž strhl pozornost k Bali a pomohl k rozvoji turismu. Dalším byl Miguel Covarrubias – mexický malíř, etnolog a historik umění, ten Bali navštívil se svou ženou v roce 1933, následně o ostrově napsal knihu *Island of Bali*,¹⁷ která se stala velice populární a dodnes je považována za klíčové dílo.

Z antropologů je nutné zmínit Margaret Mead a jejího manžela Gregoryho Bateson. Na Bali zkoumali teorii kulturního determinizmu, jež měla potvrdit hypotézu, že ne dědičnost, ale vliv prostředí má rozhodující význam pro socializaci. O Bali vydali knihu v roce 1942 s názvem *Balinese Character: A Photographic Analysis*.¹⁸ Na jejich práci poté navázal Clifford Geertz, kterého proslavila jeho kniha *Interpretace kultur* z roku 1973. V knize popisuje změnu balijských hodnot a tzv. odkouzlení balijského světa.

¹⁵ *Uit Onze Kolonien* (niz.) – přeloženo do angl. *Out of Our Colonies*.

¹⁶ *Koninklijke Paketvaart-Maatschappij* (niz.) - Královská navigační společnost.

¹⁷ *Island of Bali* (ang.) - Ostrov Bali.

¹⁸ *Balinese character: A photographic Analysis* (ang.) – Balijská povaha: fotografická analýza.

První hotel byl na Bali postaven v roce 1925 v Sanuru a byl pojmenován Bali Hotel. V roce 1930 založil americký pár Lousie a Robert Koke první hotel na pláži v Kutě a přebíral zákazníky Hotelu Bali. V roce 1930 přijíždělo na Bali zhruba 100 turistů za měsíc v roce 1940 už to bylo 250 zahraničních turistů za měsíc.

V předválečné době se většina turistů na ostrov dostávala lodní dopravou. Ve 30. letech byla zavedena doprava trajektem mezi Jávou a západní částí Bali, a tak bylo možné dostat se na ostrov i pozemní dopravou. Začátky letecké dopravy nebyly jednoduché. První zkušební let byl operován společností KLM v roce 1932, letadlo však nezvládlo přistát a narazilo do blízkého kopce. Přistávací dráha byla poté prohlášena za nebezpečnou a pravidelné letecké spojení bylo zavedeno až v roce 1938 na letišti Tuban, dnešní mezinárodní letišti I Ngurah Rai.

V roce 1941 přišla na Bali druhá světová válka v podobě japonské okupace, Japonci se však přímo na Bali nijak zvlášť neintervenovali. Po japonské okupaci se na Bali v roce 1946 vrátila koloniální nadvláda, o rok dříve již ale hnutí za svobodnou Indonésii vyhlásilo samostatnou Indonéskou republiku. K tomuto ale opravdu došlo až v roce 1949.

První indonéský prezident Sukarno o Bali prohlásil, že ostrov je matkou indonéské kultury a zapříčinil tak rozvoj domácího turismu. V roce 1965-1966 došlo v Indonésii ke krvavému politickému převratu a potlačení komunistické strany. Pod vládou generála Suharta nastal takzvaný *Orde Baru*,¹⁹ ten otevřel možnosti podnikání v Indonésii pro místní ale i pro cizince. Díky tomu se vyselektovala skupina bohatšího obyvatelstva a v zemi se objevili bohatí zahraniční investoři, ale miliony lidí zůstaly stále v neutěšené ekonomické situaci, tento stav přetrvává dodnes. Turismus se stal řešením nezaměstnanosti a Bali se tak stalo hlavní turistickou destinací Indonésie.

S expanzí turismu se počátkem 70. let počet turistů vyšplhal na půl milionu návštěvníků, místní autority se začaly zabývat otázkou ochrany tradiční balijské kultury. Situaci okolo rozvoje turismu měla vyřešit myšlenka tzv. kulturního turismu, „ta je založena na premise užívání kulturního potenciálu dané lokality pro přilákání turistů a zpětné využití takto získaných příjmů na podporování této kultury.“ (Picard, 1996 str. 106). O tento problém se také zajímaly semináře financované Světovou bankou v roce 1971, jako řešení vznikl ústřední plán pro turistický ruch, ten umožňoval rozvoj turismu pouze ve dvou oblastech – Nusa Dua a Sanur.

¹⁹ *Orde Baru (ind.)* – Nový pořádek.

I tak se ale samovolně rozvíjela oblast Kuta. Místní zde otevírali obchody, restaurace a další služby pro surfaře. Přes původně klidnou oblast se z Kuty v polovině 90. letech stalo místo, kde je turistům nabízeno vše od drog, nočního života, alkoholu nebo prostituce. Podobným vývojem prošlo i město Ubud ležící ve vnitrozemí, které je nazýváno centrem kulturního a uměleckého dědictví. V Ubudu sice turista nesežene prostituci nebo drogy v takové míře, ale z původně uměleckého centra je dnes rozsáhlé město plné luxusních hotelů, vil a obchodů.

Původní ústřední plán se nepovedlo dodržet a v roce 1988 vláda schválila plán na vytvoření 15 nových oblastí pro rozvoj turismu a infrastruktury. Dle informací z knihy *A Brief History of Bali* od W. A. Hanny na Bali počátkem 90. let ročně přijelo 1,14 milionu zahraničních turistů, o deset let později na přelomu tisíciletí už autor uvádí číslo skoro pět krát vyšší.

Bali mělo reputaci ráje a oblíbené turistické destinace, tuto situaci však 12. října 2002 narušily bombové útoky v Kutě a Denpasaru, znamenaly milník pro ekonomiku a turismus, nejen na Bali, ale v celé Indonésii. Dvě bomby vybuchly před nočními kluby v Kutě a jedna před honorárním konzulátem Spojných států amerických. Útoky vzaly život 202 obětem a zranily na 300 lidí. Za útokem stála teroristická organizace Jemaah Islamiyah napojená na Al-Káidu. V době před útoky bylo přímo na turismus napojeno 25 % Balijců, protože na turismus jsou nepřímo navázány další objekty a služby, celý ostrov se potýkal s krizí neuvěřitelných rozměrů. V roce 2005 bohužel následovaly další útoky, tentokrát v oblasti Jimbaran, Oba tyto útoky způsobily stagnaci příjezdu turistů.

Situace se zlepšila během působení prezidenta Yudhoyona, ten totiž vyložil nemalé prostředky na likvidaci militantních skupin v Indonésii. Postupně se na Bali začali vracet turisté, v roce 2010 byla vydána kniha *Eat, Pray, Love* od autorky E. Gilbert, která zapříčinila opětovný *boom* turistů na Bali. Podle oficiálních statistik indonéského Ministerstva pro cestovní ruch v roce 2016 Bali navštívilo 4 885 062 zahraničních turistů, v roce 2017 dokonce 5 682 248, což je nárůst o více než 16 % (Kemenpar, 2017). Podle zprávy Ministerstva pro cestovní ruch z roku 2015, si země dala za cíl přivést do Indonésie 20 milionů zahraničních turistů do roku 2019 (Kemenpar, 2015). Dnes se Bali potýká s nedostatečnou infrastrukturou, s přelidněním, nedostatkem zemědělské půdy a pitných zdrojů. Protože hlavním indonéským turistickým cílem je Bali, vyvstává otázka, jakým způsobem se Bali s tímto počtem turistů vyrovná, když už teď se potýká s mnoha problémy.

3 Svatební turismus

Svatba je ve všech společnostech na světě považována za důležitý milník, řadí se mezi přechodové rituály. Ty provází různé přechody a důležité události v lidském životě. Každá kultura má své specifické zvyky a ceremonie doprovázející svatební proces. S globalizací se však kultury a zvyky začínají prolínat a není tedy divu, že i ve svatebním průmyslu se objevují nové trendy, jako například pořádání svateb mimo domov v hotelích, na zámcích a hradech, ale i v jiných státech. Jako reakce na tuto poptávku vznikla specifická forma cestovního ruchu, a to svatební cestovních ruch. Tato forma je poměrně nová a je vypracováno pouze málo studií zabývajících se touto problematikou, avšak stále častěji se objevují různé články a příspěvky na toto téma vzhledem ke stoupající oblibě nejen u účastníků, ale také podnikatelských subjektů.

V tuto chvíli neexistuje žádná definice svatebního turismu, je tedy nutné vycházet z obecné definice cestovního ruchu již zmíněné na straně 12 s tím, že účelem je sňatek či symbolický obřad, organizace svatby, oslava výročí svatby, cesta za účelem účasti na svatbě, návštěva svatebního veletrhu nebo svatební cesta. Tyto aktivity se můžou uskutečňovat jak v rámci domácího, tak zahraničního cestovního ruchu. Kotíková (2013) ve své publikaci říká, že svatební cestovní ruch označuje v širším pojetí všechny organizované cesty do zahraničí s motivem účasti na svatebním obřadu nebo s obdobnými motivy, jimiž může být svatební cesta, symbolické (bez právní účinnosti) uzavření sňatku, zasnoubení, výročí svatby.

Trend sňatku v zahraničí většinou kombinuje svatební cestu a samotný sňatek, čímž zároveň ušetří snoubencům peníze. Porter (2007) ve svém článku říká, že poslední trendy ve svatební turistice jsou dostupné i obyčejným párům. Svatby v zahraničí si dříve mohli dovolit pouze bohatí nebo slavní, dnes už ale většina destinací nabízí takové služby, které si může dovolit téměř každý, kdo má příjem.

Se svatebním cestovním ruchem se otevřel i nový trh. Dnes už je běžné si pro svou svatbu najmout organizátora, který pomůže se zajištěním všech služeb, v případě svatby v cizině i s legalizací svatby. Svatební cestovní ruch má přímé, nepřímé a vedlejší ekonomické dopady na ekonomiku destinace. Přímý dopad má na dodavatele, který poskytuje služby a zboží snoubencům, kteří je potřebují k organizaci své svatby, nebo hostům, kteří se nacházejí v místě svatby. Nepřímé dopady vycházejí z nákupů přímého dodavatele, například z nákupu zboží. Vedlejší dopady vyplývají z výdajů přímých i nepřímých účastníků tohoto procesu v důsledku zvýšených příjmů, které získávají díky

svatebnímu turismu v destinaci. Tyto skutečnosti mohou dále ovlivňovat hostitelskou destinaci z hlediska využívání místního dědictví, identity a autenticity, podpory místních potravin a vína, zvýšení počtu návštěvníků, zvýšení povědomí o lokálnímu *brandu* a dosažení širší sezónnosti cestovního ruchu pomocí různých sociálních, environmentálních a marketingových tahů (Bowding, 2011 str. 56).

Poptávka po svatbách v zahraničí vzniká hlavně díky těmto motivům:

- Snaha ukázat se, svatby jsou ovlivněny kulturními tradicemi, sociálními vlivy, trendy a se vznikem moderní svatby²⁰ přišla také touha ukázat se a ukázat sociální status jak páru, tak rodiny (Ma, 2006);
- Nižší cena oproti místu bydliště;
- Dostatečně rozvinutá nabídka služeb;
- Snoubenci už navštívili destinaci před svou svatbou, a tak jim učarovala, že se rozhodli uzavřít sňatek právě tam;
- Oprostit se od tradic a stresů spojených s přípravou svatby;
- Snaha ušetřit za svatební cestu, proto ji spojí s obřadem;
- Atraktivita místa – „jedny z nejdůležitějších faktorů jsou kultura, přírodní krásy a scenérie“ (Kim, Agrusa 2005, str. 901).

3.1 Bali jako svatební destinace

Svatební turismus se objevuje teprve v posledních 20 letech (Breg, 2013). Svatební turistika v současné době expanduje a na vrcholu tohoto průmyslu se nachází několik destinací. „Mezi ně patří Las Vegas, Havaj, Karibik, Mexiko, Fiji, Jamajka, Evropa“ (Daniels, 2007 str. 92). Dnes už mezi tato místa může být zařazeno i Bali. V roce 2016 bylo časopisem *Travel&Leisure* a čínskými platformami *Yoku Travel* a *Sina Travel* zvoleno nejlepší líbánkovou destinací. Svatební turismus se na Bali začal objevovat kolem roku 2003. V roce 2016 publikovalo *Radio Republik Indonesia* článek, který podává zprávu o recesi z roku 2015, zmiňuje, že se nedotkla svatebního turismu, jenž naopak prožíval rozkvět. Popisuje svatby jako klíčovou oblast pro rozvoj cestovního ruchu během následujících let (Bali Potensial Menjadi Destinasi Wedding Tourism,

²⁰ Takto označuji svatbu, která neobsahuje pouze zvyky ze země odkud pár pochází, ale i další, které jsou typické pro jiné kultury.

2016). V roce 2017 vydělala svatební turistika 7 bilionů USD (Instagram Is Driving Indonesia's Wedding Culture to New Levels of Excess, c2019). O oblíbenosti Bali jako svatební destinace svědčí i číslo známých osobností, kteří si pro svou svatbu a líbánky vybrali právě Bali, jsou to například Mick Jager, Mila Kunis a Ashton Kutcher, čínská herečka Liu Shishi nebo taiwanské hvězdy Alyssa Chia a Xiu Jie Kai. Především asijské celebrity svým výběrem destinace ovlivňují trendy ve svatbách, protože jsou pak často následovány svými obdivovateli. Nejčastějšími národnostmi, které se rozhodnou vzít se na Bali jsou Číňané, Indové, Japonci, následováni Australany a Brity, velkou část snoubenců tvoří i Indonésani z vyšších sociálních skupin.

Kotíková (2013) uvádí, že k tomu, aby se nějaké místo mohlo stát destinací pro svatební turistiku musí mít dobrou dopravní dostupnost, musí nabídnout příznivý poměr ceny a kvality a nabídnout dostatek míst vhodných pro svatební obřad. Již z předpokladů turismu popsaných na straně 15 vyplývá, že Bali má všechny atributy vhodné pro to být špičkovou svatební destinací. Účastníci svatebního cestovního ruchu mají tendenci mít vyšší výdaje než typický turista, protože si chtějí užít jedinečný a nezapomenutelný zážitek v největším možném rozsahu (Kim, 2005). Bali disponuje nepřehledným množstvím vysoko hodnocených ubytovacích zařízení. Svatební průmysl je pro hotely velmi výhodný, snoubenci mají tendenci si vybírat takové, které nabízí *all-inclusive* služby, od obřadu a recepce po zajištění ubytování pro hosty. Podle článku Adlera a Chien hotely pořádají více svateb každým rokem. Hotely na ostrově jsou ze 70–80 % zaplněné právě díky svatbám (Bali's white-hot wedding business is booming, 2017). Mezi nejoblíbenější se řadí vily nacházející se na útesu, nebo hotely s přístupem k pláži, důležitá je také vybavenost a ochotný personál a vedení. Nynější trend různých tematických svateb a dekorací vyžaduje dlouhé a detailní přípravy.

Mezi velmi oblíbená a propagovaná místa patří Vily Alila v oblasti Uluwatu. Resort, který poskytuje ubytování v několika různě velkých vilách, se soukromým bazénem, kromě svatebního zázemí dále nabízí lázně, restauraci, kurzy jógy a prostory pro konference. Nachází se na útesu s výhledem na oceán. V nabídce je možné najít několik balíčků začínajících na ceně 45 000 000 IDR (72 585 CZK) nejvyšší uvedená částka je 1 375 000 000 IDR (2 217 875 CZK). Už jen na tomto cenovém rozsahu je možné pozorovat rozsáhlou škálu služeb, jaké jsou nabízeny a co všechno si může pár pro svou svatbu vybrat. Nejlevnější balíček – *Hilltop Wedding* je maximálně pro 12 hostů a obsahuje exklusivní využití areálu pouze na dvě hodiny, dekorace, občerstvení

při příchodu hostů, včetně studeného ručníku, kytici pro nevěstu a úvazek do klopky pro ženicha, služby oddávajícího, upomínkový list, mikrofony, hudební duo, čerpání elektřiny do 1 000 watt, dvě noci pro ženicha a nevěstu v jednolůžnicové vile s bazénem, transfer z letiště a na letiště, snídani, drobné občerstvení, ranní lekce jógy a nepřetržitou pokojovou službu, romantickou privátní večeři, 90 minutový pobyt v lázních, tento balíček zahrnuje 21% daň a servisní poplatek. Nejdražší balíček – *Resort Exclusivity*, už název napovídá, že resort je exklusivně k použití pouze pro snoubence, a to po dobu 2 x 24 hodin, počet hostů se může pohybovat od 120 do 400, 50 ubytovacích jednotek po dobu 2 x 24 hodin, pro 100 hostů včetně snídaně, drobného občerstvení, ranní lekce jógy a nepřetržité pokojové služby, až 20 procedur v lázních pro rodinu a přátelé, čerpání elektřiny do 10 000 watt. Snoubenci musí v resortu předem zaplatit občerstvení a nápoje za nejméně 325 000 000 IDR (524 225 CZK) a také musí přispět lokální komunitě. Tento balíček neobsahuje dekorace, oddací listy, oddávajícího ani stereo systém. Avšak zahrnuje daň a servisní poplatek dohromady ve výši 21 %. Resort za příplatek poskytuje další služby jako zajištění balijského požehnání, vizážistky a kadeřníky, zábavu, kameramany a fotografy, dokonce tradičního zařikávače deště. Datum svatby musí mít snoubenci zarezervovaný minimálně 180 dní dopředu a musí složit 50 % nevratnou zálohu, následně nejméně měsíc před sňatkem musí být zaplacen zbyváající část.

Za zmínku také stojí kampaň hotelového řetězce *Marriott*, který láká páry na zákaznický program odměn. Pokud pár zorganizuje svou svatbu v hotelu *Marriott* na Bali a zaregistruje se do programu odměn, může získané body uplatnit pro svoje líbánky kdekoli na světě (How the bridal industry is rebounding in the wake of a volcanic eruption, 2018).

Vládní agentura *Wonderful Indonesia* se také zaměřila na propagaci Bali jako svatební destinace, na jejím webu lze najít několik článků propagujících vhodná místa či popisující již proběhlé svatby. Na rozvoji svatební turistiky se podílí celá řada podnikatelských a nepodnikatelských subjektů. Jen na serveru *TripAdvisor* je možné najít 1 020 zařízení nabízejících organizaci svateb, existuje také velké množství agentur pořádajících svatby. Asociace svatebních agentur na Bali vydala v roce 2015 prohlášení, že až 60 % z tehdejších 200 organizátorů nemělo pro svou činnost povolení a podnikalo nezákonně (60 % of Wedding Organisations are Illegal businesses, 2015). Asociace byla založena v roce 2014 a doporučuje se si vybírat ze 69 členů této organizace, má svoje

ověřené organizátory svateb, ale i další dodavatele jako fotografy a kameramany, floristy a dekorátéry, catering, vizážisty, kadeřníky a také doporučuje místa vhodná pro svatbu. Existují však i agentury, které nejsou místní, ale jsou přímo ze země, odkud pochází páry, mezi nimi je i několik českých agentur a cestovních kanceláří.

Příkladem je organizace *Marry at Bali*, založená v roce 2008, specializuje se na svatby na pláži. Na stránkách uvádí, že jedním z důležitých faktorů je udržitelnost cestovního ruchu. Svatby pořádá pro Australany, Rusy, Němce a Čechy. Tím, že si snoubenci nechají svatbu zorganizovat právě touto organizací, přispívají české neziskové organizaci *Green-books.org*, která vydává naučné publikace o ekologii a udržitelném životním stylu pro indonéské děti. Agenturu vlastní Indonésanka Novi Hurtík se svým manželem Čechem Petrem Hurtíkem, proto je agentura hojně využívána Čechy.

Nabízí 10 předpřipravených balíčků, samozřejmostí je i sestavení balíčku na míru. Nejlevnější balíček je ***Prewedding Package*** – 1 475 USD (33 879 CZK), který obsahuje pouze předsvatební focení, video a dopravu na pláž Cemagi a k chrámu, vizážistku, zapůjčení svatebních šatů, dopravu na místo a zpět, asistenta, za různé příplatky je možné změnit lokaci nebo se fotit i se zvířaty. Nejlevnější svatba je ***Blue Ocean Wedding*** – 1830 USD (42 031 CZK) – odehrává se na *Secret Beach* (oficiální název pláže), cena zahrnuje konzultace s organizátorem, fotografa, včetně následné úpravy fotek, vizážistku, dopravu z místa ubytování na místo svatby a zpět, anglicky mluvícího oddávajícího, akustickou hudbu, upomínkový certifikát, dekorace – svatební bránu, nazdobený oltář, květinu pro nevěstu, ozdobu do klopky pro ženicha, okvětní lístky, polštářek na prstýnky, uvítací ceduli. Nejdražší je ***White Wedding*** – 12 000 USD (275 616 CZK) – lokace Noah Ark Ungasan, cena obsahuje konzultaci s organizátorem, kapli pronajatou pro 100 svatebčanů, jednu noc ve vile Noah Bridal Villas pro snoubence a rodiče, catering pro 100 osob, anglicky mluvícího kněze, oddací legalizovaný list, fotografa a kameramana s asistentem, vizážistku a kadeřnici, střední svatební dort, mikrofony, živou hudbu, svatební program, knihu hostů, uvítací bránu, šest velkých stojících květinových aranžmá, čtyři závěsná květinová aranžmá, 100 nazdobených židlí, 10 kulatých stolů, květinu pro nevěstu a ženicha do klopky, květinovou uličku.

Za příplatek ke všem balíčkům agentura nabízí doplňkové služby: balijské tanečnický, jízdu stylovým svatebním autem, zapůjčení šatů, další dekorace, zábavu, ubytování, svatební dort, catering, vizážisty a kadeřnice, vše se odvíjí od přání snoubenců.

4 Svatby na Bali

Tato kapitola popisuje různé druhy svateb, se kterými je možné se na Bali setkat. Věnuje se i popisu toho, co všechno je nutné podstoupit pro to mít legální sňatek, a jakým způsobem jej následně legalizovat na příkladu České republiky.

Oficiální statistiky o tom, kolik sňatků cizinců v zemi proběhlo, bohužel neexistují, z údajů statistického úřadu lze pouze zjistit, kolik proběhlo svateb Balijců.

4.1 Soudobé svatební obřady na území Indonésie

Aby mohl mít pár svatbu na území Indonésie, tedy i Bali, musí splnit všechny požadavky dle místního práva:

- Podle sňatkového zákona číslo 1. z roku 1974 musí oba z páru deklarovat, že vyznávají stejné náboženství;
- Ženich musí mít nejméně 19 let, nevěsta nejméně 16 let;
- Pár musí absolvovat jak náboženskou, tak civilní svatbu;
- Oba musí doložit to, že nejsou sezdaní s jinou osobou;
- Musí přinést tyto dokumenty: originál a kopii pasu nebo indonéského občanského průkazu, přeložené rodné listy, potvrzující dopis ze zastupitelského úřadu o právní způsobilosti k manželství, osm fotek formátu 4x6 cm, případně rozvodový list nebo úmrtní list předchozího partnera/partnerky (Legal Wedding Requirements in Bali, c2019);
- Indonéské právo interpretuje sňatek jako právní akt mezi mužem a ženou, proto v Indonésii není možné uzavřít sňatek snoubenců stejného pohlaví, ačkoli se několik takových symbolických svateb odehrálo. Nicméně v indonéské společnosti to vždy vzbudilo pozdvižení (Controversy after gay marriage wedding in Bali, 2015).

Protože je Indonésie zemí, kde je nutné vyznávat náboženství, viz str. 15, je nutné, aby se svatba konala v rámci jedné ze státem uznávané církve:

- *Muslimská svatba* – nemusí se odehrávat pouze v mešitě, oddávající je z *Kantor Urusan Agama*,²¹ pár musí prokázat, že patří pod muslimskou obec. Pokud tomu

²¹ *Kantor Urusan Agama (ind.)* - Úřad pro náboženství.

tak je, jedná se o nejjednodušší proces, protože už nemusí podstupovat svatbu civilní;

- *Hinduistická svatba* – pár musí deklarovat hinduistickou víru, pro zahraniční páry je možné zorganizovat svatbu s tradičními balijskými prvky, jako dekorace či oblečení a je možné ji uspořádat kdekoli. Liší se od tradiční svatby, která je popsána na stranách 28-31. Je možné také zorganizovat svatbu pro hinduisty z Indie, která se liší od balijské hinduistické svatby.²² Tento balíček nabízí například agentura *Bali Shuka Wedding*, která zajistí i indického kněze a tradiční hudbu;
- *Buddhistická svatba* – pár musí deklarovat buddhistickou víru, obřad může být uspořádán kdekoli. Je možné využít i buddhistický chrám, v tom případě je ale umožněn vstup pouze páru a nejbližší rodině, oddávajícím je buddhistický kněz nebo mnich;
- *Protestantská svatba* – pár musí deklarovat protestantskou víru, většina legálních sňatků je provedena v rámci této církve, neplatí pro ni tak rigidní pravidla jako v ostatních případech a je možné ji uspořádat kdekoliv. Samotný obřad vede protestantský kněz, kterého si pár sám může zvolit;
- *Katolická svatba* – je možná pouze v kostele, v turistických oblastech lze katolické kostely najít například v Nusa Due nebo v Kutě. Svého oddávajícího si pár nemůže sám zvolit, musí to být katolický kněz, který slouží v daném kostele. Agentury uvádějí, že tato svatba je oproti ostatním výrazně nákladnější, kvůli rigidním pravidlům a procesům katolické církve v Indonésii;
- *Konfuciánská svatba* – tento druh svatby je hojně využíván čínskými turisty, kteří jsou velice častými účastníky tohoto druhu cestovního ruchu na Bali;
- *Symbolická svatba* – je fenomén, který na ostrov přinesl svatební cestovní ruch. Jedná se většinou o požehnání hinduistickým knězem v lokalitě (je možné požádat i oddávajícího z kterékoli jiné církve, i osobu blízkou), kterou si zvolí sám pár. Obvykle jsou tímto způsobem zpečetěny právě oblíbené turistické svatby na pláži. Pár nedostane o absolvování tohoto sňatku žádný legální dokument, někdy pouze upomínkový certifikát. Legální obřad poté proběhne v domovské zemi páru. Symbolickým požehnáním probíhá i obnovení slibů párů.

²² Balijský hinduismus je ovlivněn animismem. Tradiční koncept víry v Brahma, Višnu i Šivu je zachován i na Bali, avšak je zde daleko silnější víra v ducha a síly předků.

4.2 Tradiční balijská svatba

V následující podkapitole je popsán rituál tradiční balijské svatby, tak jak je popisován v literatuře v kombinaci s mými vlastními poznatky, které jsem mohla vypořádat, když jsem se svateb účastnila jako host. To, jestli svatba probíhá, tak jak je níže popsáno, záleží na statusu rodiny, finančním zázemí a na tom, do jaké míry lpí na tradicích.

Na rozdíl od svatby v západním pojetí, kde se od tradic pomalu odstupuje, balijská svatba zahrnuje složité tradice a nejenom samotný pár, ale celou rodinu a také komunitu odkud pár pochází. V rámci této svatby je třeba vykonat mnoho tradic, ať už při setkávání rodin nebo při samotném obřadu. Na Bali dokonce existuje přísloví, které říká: „neberete si jenom jeden druhého, ale také celou rodinu.“ Podle smýšlení běžného v celé Indonésii, zůstat svobodný znamená zůstat po celý život dítětem, protože svatba je vnímána jako jeden z nejdůležitějších přechodových rituálů, jejichž absolvování umožňuje jedinci přejít do dalšího období lidského života. Bez svatby není možné mít děti. „Zůstat bez vlastních potomků, kvůli nimž se manželský svazek uzavírá především, je pak považováno za opravdovou tragédii a svobodné rozhodnutí pro tuto alternativu je pro Indonésany zcela nepochopitelnou záležitostí“ (Jiroušková, 2012 str. 170). Dříve ani tak nebylo důležité vzájemné romantické zalíbení ale společenské postavení, které Indonésani dodnes považují za směrodatné v mezilidských vztazích. Snoubencům se přezdívá slunce a měsíc – dvojčata božského původu, proto, že spojí svá dvě království v jednu harmonickou říši. Balijsci chápou vstup do manželství jako opakování kosmologie na úrovni mikrokosmu. „Manželský svazek by měl být výsledkem přirozeného znovusjednocení uměle rozděleného celku spojením ženského a mužského božstva oddělených na počátku z prvotní jednoty Všehomíra“ (Jiroušková 2012 str. 171).

Existují tři typy balijských sňatků:

- 1) Endogamní – manželský sňatek uvnitř vlastní příbuzenské skupiny, motivovaný snahou zachovat rituální čistotu rodu, který uctívá stejného mužského předka a dosáhnout vysoké koncentrace posvátné síly *sakti*²³ a zlepšit tím tak výši společenského postavení. V historii, při soutěži a pŕtkách o společenské postavení a vzájemné nevraživosti mezi rodinami, dokonce i vesnicemi byla svatba v rámci jedné rodiny jedinou možností, jak zachovat rodovou čistotu.

²³ *Sakti (bal.)* - nadpřirozená síla zděděná po mužském předkovi rodiny.

- 2) Domluvená manželství – slouží jako nástroj k vytváření aliancí a zlepšování společenského postavení, k domluveným sňatkům²⁴ docházelo dříve především v nejvyšší aristokratické vrstvě. Stejně jako v Indii i na Bali je společnost rozdělená do kast, dnes už se však na toto rozdělení nedbá tak jako tomu bylo dříve, většina Balijců se svých kast vzdala a nijak je v jejich životě nelimituje. V rámci této svatby probíhal i složitý obřad deflorace, který je popsán v knize *Svatební rituály u nás a ve světě*.
- 3) Sňatek založený na individuální vůli – dříve prakticky nemožný, často totiž jeden z páru musel obětovat svoje společenské postavení.

V době, kdy bylo nutné zachovávat kastovní pořádek bylo vždy nutné dobře promyslet spojení dvou rodin, proto byl třetí typ sňatku typický pro nejnižší kastu. Dnes, kdy už se na kasty prakticky nedbá, je tento sňatek nejobvyklejším. Žena je vnímána jako chrámová služebnice, protože se stará o rodinnou svatyni. V případě svatby se žena vzdává své posvátné rodinné síly a musí přijmout a začít uctívat předky manžela.

Dříve svatba začínala únosem²⁵ nevěsty, následovaly líbánky a teprve potom docházelo k obřadu samotnému. Nejednalo se o únos nevěsty proti její vůli, ale naopak si nevěsta nechala odvézt dostatečné množství věcí na místo únosu, na kterém se dohodli předem se svým budoucím snoubencem, a také se domluvili na místě, kde únos proběhne. Odtamtud spolu odjeli na ono místo, obvykle do domu vypůjčeného od ženichových přátel, co nejdál od rodné vesnice nevěsty. Od nevěsty se očekávalo, že bude při únosu předstírat odpor, pokud jsou nějací přihlížející neočekávalo se, že by nevěstě pomohli, ovšem pokud se nejedná o její příbuzné. Uvnitř domu byly připraveny různé druhy obětí, mezi nimi například oběť pro ukončení panenství.²⁶ Tyto obětiny značili vstup do manželství²⁷ před zraky bohů. Podle tradice by se v domě novomanželé schovávali nejméně 42 dní, během této doby se vyslanci z ženichovy rodiny snažili domluvit podmínky sňatku. Od otce nevěsty se očekávalo, že bude reagovat veřejným hněvem a následovalo symbolické pátrání. Dohoda mezi vyslanci a rodinou nevěsty byla stvrzena vyplacením peněz za nevěstu,²⁸ tím rodina ženicha kompenzovala nevěstině rodině ztrátu

²⁴ (bal.) *mapadik*.

²⁵ (bal.) *ngerorod*

²⁶ (bal.) *sesayut tabuh rah*

²⁷ (bal.) *makasapan alin*

²⁸ (bal.) *patumbas wadon*

jejich ženy, která se starala o rodinný chrám předků. V případě této dohody se ženich zavazoval pomáhat rodině nevěsty, pokud dohoda neproběhla a nevěsta byla i přes to ochotná se vdát, rodina nevěsty se jí zřekla. Po dohodě bylo podle balijského hinduistického kalendáře knězem vypočítáno vhodné datum pro návrat skrývajících se snoubenců, pokud proběhl únos a také následný svatební obřad. Dnes je možné vidět zvyk únosu spíše výjimečně. Hovory s rodiči a udělování rad probíhají v rámci svatebního obřadu. Během toho si snoubenci i vyměňují prsteny, ty se neumisťují na prsteníček levé ruky, tak jako v euroatlantickém prostoru, ale naopak na pravou ruku.

Svatební obřad²⁹ je organizován ženichovou rodinou a komunitou, ve které ženich žije, naopak rodina nevěsty se ho někdy vůbec neúčastní. Veřejný obřad probíhá pro všechny kasty stejně, jen se liší svou okázalostí. Může se konat i několik měsíců po zasnubách. V den obřadu přichází hosté brzy ráno do ženichova domova, oblečení ve slavnostním oděvu, muži v bílém, za pasem s tradičními dýkami *keris*, ženy v barevných *kebayač*³⁰, přinášející dary pro budoucí manžele. Dům je vyzdoben slavnostní bránou polepenou rýží a těžkými barevnými látkami, případně květinami. Dnes mají často snoubenci najaté pracovníky, kteří jim na rušných ulicích pomáhají zastavovat dopravu nebo pomáhají hostům s parkováním. U vchodu do domu, kde se svatba koná, stojí dřevěná schránka, do které hosté hází obálky s penězi, a stůl, na který odkládají dary, také je tam kniha, do které se hosté zapisují. V domě je vítá zvuk tradiční hudby, kterou hraje *gamelan*³¹ a také otec ženicha, který jim ukazuje, kam se usadit a spolu s pomocníky nabízí pohoštění. Ženy také často pomáhají s oblékáním nevěsty. Po nastrojení snoubenců se pár jde představit hostům. Nevěsta má obvykle vyčesané vlasy, spuštěné do ohonu nebo drdolu zdobené květinami a zlatou korunou. Paže má zdobené mohutnými zlatými náramky. Je oblečená v různobarevném oblečení se zlatými ozdobami a přes ramena má hozený hedvábný šál. Dříve chodily nevěsty na boso, dnes už mají zlatě zdobené sandálky. Ženich má kolem čela zavázanou tradiční čelenku³² nebo zlatou korunu, spánky má ozdobeny květy. Okolo prsou má zavínutou bílou suknicí splývající až ke kotníkům, přes ni uvázaný barevný *sarong*³³ a zlatý ornament. Má také bílý kabátek se zlatým zdobením, přes levé rameno uvázanou tradiční dýku a na ruce amulet, který mu

²⁹ (bal.) *masakapan nganten*.

³⁰ *Kebya* (bal.) – tradiční svrchní krajkový ženský oděv.

³¹ *Gamelan* (ind.) – tradiční bicí orchestr.

³² (bal.) *destar*.

³³ Velký šátek nebo kus látky, který se nosí obtočený okolo spodní části těla, připomíná sukni.

má přinést mužnost. Čím více zdobené a barevné oblečení pár oblékne, tím je rodina bohatší.

Svatební obřad se skládá z několika bodů. Nejprve je pár symbolicky otestován, jestli se dokáže postarat jeden o druhého v podobě společného uvaření pokrmu. Ten musí následně sníst na pódiu před dohlížejícími hosty, zatímco k sobě má svázané ruce hedvábným šátkem jako znamení spojení dokonce života.³⁴ Také se musí napít vody a krátce požvýkat betel s arekovým oříškem, trochou vápna a hřebíčkem. Nakonec musí třikrát obejít dvůr, nevěsta s podnosem s rýží a ženich se závěsem přes rameno naplněným kokosy, nebo živými kachnami a kuřaty.³⁵ Je zakončen očištěním rituálem, který je prováděn knězem. Během něj snoubenci klečí a odříkávají modlitbu, kněz je přitom kropí posvátnou vodou. Toto očištění vodou z posvátného pramene a magií má zajistit páru šťastné a naplněné manželství (The Island Of Bali, 2008 str. 307). Během obřadu také proběhne takzvaná formální adopce manželky, popřípadě i zřeknutí se nebo vstoupení do vyšší kasty (žena vždy následuje muže). Po zbytek dne se koná hostina, doprovázená hudbou a tradičními tanci, po setmění se hosté často baví *wayangem*.³⁶ Po svatbě se nevěsta stěhuje k ženichově rodině.

Dnes je tradiční svatba přizpůsobována moderní době, únos nevěsty neprobíhá na tak dlouhou dobu nebo už často vůbec. Místo peněz nosí ženich drobné dárky a s pomocí snoubenců se počítá v obou rodinách. Zatímco dříve se na svatbu nosily dary jako vybavení do domu nebo zvířata, dnes je obvyklejší dávat páru peněžní dar. Velkým trendem, který nechybí takřka na žádné svatbě je předsvatební focení, svatební video a také fotokoutek.

Agentury zahraničním párům obvykle nabízejí svatební dekorace nebo oblečení ve stylu tradičních svateb, nikdy však nemůžou absolvovat pravou balijskou svatbu, kvůli její složitosti, dlouhosáhlým přípravám a především proto, že Balijsci nedovolují mít někomu, kdo není balijského původu svatbu v chrámu. Přesto se najdou agentury, které tuto službu nabízejí a prezentují jako tradiční balijskou svatbu. Při bližším prozkoumání však lze zjistit, že se jedná o pouhé napodobení tradiční svatby, která není oficiálním ale pouze symbolickým sňatkem. Existují ale také agentury, které nabízejí možnost se svatby zúčastnit jako host.

³⁴ Analogie k českému zvyku uvázání novomanželů ubrusem, zatímco jí své první společné jídlo.

³⁵ Smysl této tradice, stejně jako přidávání hřebíčku nebo umístění prstýnku na druhou ruku se mi nepodařilo dohledat.

³⁶ *Wayang* (ind.) stínové divadlo.

4.3 Proces legalizace sňatku v zahraničí pro občany České republiky

Podle informací ze svatebních agentur musí všechny dokumenty projít přes ambasády států, odkud pocházejí snoubenci. Na území Indonésie se nachází celkem 102 zastupitelských úřadů, tedy sňatek z Indonésie uznává 102 zemí. Jako příklad bude popsán proces legalizace sňatku v České republice. Z informací dostupných z českého statistického úřadu, viz tabulka č. 1, lze vypořádat zvyšující se tendence sňatků v cizině v letech 2010–2018.

Tabulka č. 1: Zvyšující se tendence sňatků v zahraničí.

Rok	Svatby v ČR	Zapsaná manželství uzavřená v zahraničí
2018	Údaj zatím není k dispozici	Údaj zatím není k dispozici
2017	52 567	4 526
2016	50 768	4 518
2015	48 191	4 063
2014	45 575	3 920
2013	43 499	3 599
2012	45 206	3 256
2011	45 137	3 670
2010	46 746	3 749

Vlastní tabulka dle údajů získaných od Českého statistického úřadu a speciální matriky v Brně.

Chce-li občan České republiky, který uzavřel své manželství v zahraničí, sňatek zlegalizovat, musí dodatečně požádat o zápis této události do takzvané zvláštní matriky, která sídlí v Brně. Musí požádat přes zvláštní matriku, zastupitelský úřad České republiky, kterýkoli matriční úřad nebo krajský úřad. O zápis této události může požádat:

- Fyzická osoba, které se zápis týká;
- Členové její rodiny, na základě předložené plné moci, ve které musí být výslovně uvedena dohoda snoubenců o užívání jejich příjmení a příjmení společných dětí po uzavření manželství;
- Zplnomocnění zástupci na základě předložené plné moci, ve které musí být výslovně uvedena dohoda snoubenců o užívání jejich příjmení a příjmení společných dětí po uzavření manželství (Zvláštní matrika, 2016).

Žadatel musí vyplnit příslušný formulář, viz příloha č. 1, a doložit požadované doklady:

- Cizozemský matriční doklad týkající se matriční události opatřený náležitými ověřeními, s úředním překladem do českého jazyka;
- Doklad o státním občanství České republiky;
- Dohodu o příjmení po uzavření manželství podepsanou oběma manželi.

Úředník, který žádost přijímá, musí ověřit žadatelovu totožnost. Pokud zvláštní matrika obdrží takovouto žádost, která bude splňovat všechny náležitosti, zapíše do 30 dní událost do matriční knihy a následně vyhotoví matriční doklad, který bude zaslán na adresu odesílatele (Zvláštní matrika, 2016).

Empirická část

5 Vyhodnocení podkladů k analýze

Tato kapitola shrnuje výsledek mého dotazníkového šetření.

5.1 Respondenti

Respondenty, které jsem kontaktovala, lze rozdělit do několika skupin – agentury organizující svatby, včetně zastřešující asociace, a také českých agentur a cestovních kanceláří; české páry, které měly svatbu na Bali; cizinci, kteří měli svatbu na Bali; balijské páry, které měly svatbu v nedávné době a také freelancery³⁷, působící v tomto odvětví. Respondenty ze skupiny agentur jsem nejprve oslovila skrze e-mailovou komunikaci a v reakci na jejich odpověď jsem jim zaslala dotazník nebo si s nimi dohodla schůzku, kde jsem je vyzpovídala. Páry, které měly svatbu na Bali, ať už cizince nebo Čechy jsem vyhledávala ve facebookových skupinách, na Instagramu nebo pokud mě některá z agentur byla ochotná nasměrovat na některý z párů, využila jsem i této možnosti. Balijsce mi pomohli kontaktovat Indonésani, se kterými se přátelím.

Celkem jsem kontaktovala dvacet agentur, jedenáct českých párů, deset párů z ciziny, deset balijských párů a čtyři freelancery. Úspěšnost mých žádostí o rozhovor či vyplnění dotazníků byla však poměrně nízká. Odpovědi jsem získala od čtyř agentur, ostatní, včetně asociace svatebních agentur na Bali, buď nereagovaly vůbec, nebo mi sdělily, že žádné informace o svých klientech ani neposkytují. Dále od čtyř českých párů, čtyř cizinců, pěti balijských párů a od všech čtyř freelancerů. Celkově dvacet jedna respondentů. Pokud byla reakce respondentů kladná, vždy byli ochotní odpovědět na všechny otázky s následným ujištěním, že pokud by bylo třeba, zodpoví mi případné další dotazy. S většinou respondentů jsem komunikovala především prostřednictvím e - mailu nebo Facebooku, našly se však i výjimky v podobě osobního, či skypového rozhovoru.

5.2 Dotazníky

Vzhledem k tomu, že jsem komunikovala s různými skupinami a v různých jazycích, musela jsem mít připraveno několik dotazníků s podobnými otázkami, které jsem vždy přizpůsobila dané skupině.

³⁷ Lidé, kteří pracují tzv. na volné noze, nejsou závislí na zaměstnavateli.

Celkem jsem distribuovala šest dotazníků, a to dotazník s otázkami pro agentury v angličtině a češtině, dotazník s otázkami pro páry sezdané na Bali v angličtině a češtině, dotazník pro balijské páry v indonéštině a angličtině, s freelancery jsem vedla osobní rozhovor. Toto dotazníkové šetření bylo realizováno od listopadu 2018 do března 2019.

5.3 Otázky

Pro tento druh výzkumu jsem vytvořila otevřené otázky. Kvůli různým druhům dotazníků byly vytvořeny různé sady otázek. Pro agentury jich bylo celkem 15 a otázky, které byly směřovány jak přímo na agentury, tak i na jejich klienty, ale také na jejich subjektivní názor ohledně svatebních trendy u cizinců, ale i v balijské společnosti. Otázek pro páry bylo v dotazníku celkem 16. První dvě otázky pro páry byly více osobní proto, abych zjistila, jaký je průměrný věk párů, kteří svou svatbu pořádají na Bali, a také proto, abych je dokázala zařadit do sociální a příjmové skupiny. Následující otázky se zabývaly svatbou samotnou, ale také spiritualitou, náboženstvím, prožitkem ze svatby, a to, jestli svatba podléhala přáním jejich rodiny. Pro balijské páry jsem navíc zařadila otázku, zda si myslí, že se svatební zvyky nějakým způsobem mění spolu se stále větším počtem turistů na ostrově, balijským párům bylo položeno celkem 12 otázek. V každém dotazníku byly otázky rozděleny do skupin s podobnou tematikou.

5.3.1 Otázky, kladené organizacím

- *Kdy byla agentur založena?*
- *Kolik zaměstnanců (členů týmu) máte?*
- *Kolik svateb pořádáte během jednoho roku?*
- *Pro jaký nejvyšší počet hostů jste pořádali svatbu?*

Tyto první čtyři otázky jsem zvolila proto, abych dokázala identifikovat, jak významnou roli na trhu daná agentura má. Na dobu založení jsem se ptala kvůli tomu, abych dokázala zařadit časové období a také to, jestli se zvyšujícím trendem vzniká i více agentur a zda v době „objevení Bali“ jakožto svatební destinace vznikl *boom* zakládání agentur.

- *Jaká je majorita klientů? – Odkud jsou, věk.*
- *Jaké svatby Vaši klienti preferují? Klasickou svatbu v západním stylu nebo s balijskými tradičními prvky. Pokud si vyberou tu s tradičními prvky, jaká je jejich motivace?*

- *Jaké služby/balíčky jsou nejoblíbenější?*
- *Jaký nejzvláštnější požadavek jste kdy dostali?*

Otázky měly specifikovat, jací klienti volí danou agenturu, zejména proto, abych dokázala zařadit do jaké věkové a sociální skupiny patří. Dále také jejich požadavky na svatbu.

- *Je možné oddat i homosexuální pár?*

Otázka byla zařazena kvůli informaci, kterou jsem zahrnula i v teoretické části práce na straně 26. Přesto, že homosexualita je v Indonésii protiprávní a není obvyklé, aby se homosexuálnímu páru povedlo uspořádat svou svatbu na Bali, zajímalo mě, jestli existují agentury, které by tuto variantu podpořily.

- *Které období je pro svatby nejoblíbenější?*
- *Jaká jsou oblíbená místa pro svatby a jaké lokace párům nabízíte?*
- *Jak velká je obvykle svatba? Jak moc velká může být?*
- *Jaké všechny služby poskytujete pro komfort snoubenců?*
- *Která typ svatby je více vyhledávaný? Oficiální nebo pouze symbolická svatba?*

Tyto otázky definují svatbu samotnou z pohledu agentury a její nabídky služeb.

- *Co klienti udávají jako důvod pro rozhodnutí vzít se na Bali?*

Tento dotaz mi měl poskytnout doplňující informaci k otázce, na kterou jsem se ptala i jednotlivých párů. Nepředpokládala jsem, že agentury budou tyto informaci od svých klientů požadovat, ale naopak, že odpověď bude vyplývat ze zkušeností, pracovníka, který mi dotazník vyplňoval.

5.3.2 Otázky, kladené párům z ciziny

- *Věk v době svatby?*
- *Vaše zaměstnání?*

První dvě otázky jsem zařadila proto, aby mi pomohly definovat věkovou a sociální skupinu respondentů.

- *Kde a kdy se svatba odehrávala?*

Otázkou jsem chtěla zjistit, zda se opakují nějaká období a zda snoubenci upřednostňují určitá místa před jinými.

- *Byli jste na Bali již dříve, před Vaší svatbou?*
- *Co Vás vedlo k tomu mít svatbu na Bali? Proč zrovna tato destinace?*

Zjišťovala jsem, jaká byla motivace a důvody páru pro to zvolit Bali jako svou svatební destinaci.

- *Kdo Vaši svatbu organizoval? Využili jste nějaký balíček?*
- *Jakých služeb jste využili? (oddávající, zapůjčení šatů atd.)*
- *Byla svatba západní (tak jak ji znáte ve své zemi) nebo obsahovala i balijské prvky. Pokud ano, jaké?*
- *Kolik svatba stála?*
- *Jednalo se o oficiální nebo symbolickou svatbu?*
- *Jak velká svatba byla, kolik lidí se zúčastnilo?*
- *Měli jste nějaké speciální požadavky?*

Tyto otázky specifikovali samotnou svatbu.

- *Naplnila svatba Vaše očekávání ve smyslu zážitku?*
- *Pociťujete teď po svatbě nějaké duchovní změny?*
- *Začali jste se po svatbě zajímat o balijskou víru a kulturu? (Pokud ano, jak?)*

Tyto otázky jsem zvolila především proto, že mnoho cestovatelských blogů a diskuzí popisuje Bali jako magické místo a mnoho lidí mluví o jejich zkušenosti s návštěvou jako o něčem, co jim změnilo životní filozofii. Tyto otázky se pojí s motivací.

- *Bylo pro Vás důležité mít svatbu podle Vašeho přání nebo jste podléhali i zvykům a přání Vašich rodin či přátel?*

Tuto otázku jsem položila i balijským párům, proto, abych mohla demonstrovat, jak je rozdílné vnímání svatby v balijské a v euroatlantické společnosti.

5.3.3 Otázky, kladené balijským párům

Tento dotazník mi mimo vyhodnocení otázek navíc nabízí možnost porovnat mezi sebou odpovědi cizinců a lokálních obyvatel. Záměrně jsem volila buď stejné otázky nebo takové, které je možno komparovat a díky tomu tak mohu získat náhled na vnímání svatby na Bali a v euroatlantickém prostoru.

- *Věk v době svatby?*
- *Vaše zaměstnání?*

Těmito otázkami definuji věk a sociální skupinu.

- *Kdy a kde se svatba odehrála?*

Stejně jako v případě párů z ciziny, chci sledovat, zda se opakují nějaká období a místa.

- *Využili jste služeb nějakého organizátora nebo jste si svatbu organizovali sami?*
- *Kolik svatba stála?*
- *Jak dlouho trvaly přípravy?*
- *Jak dlouho probíhaly oslavy?*
- *Kolik jste měli na svatbě hostů?*

Těmito otázkami chci definovat svatbu a přípravy na svatbu, které jsou pro Balijsce stejně důležité jako svatba samotná.

- *Měli jste na své svatbě nějaké západní prvky (bílé šaty, jídlo, zvyk nebo recepci v západním stylu atd.) nebo byla svatba tradiční balijská?*
- *Bylo pro Vás důležité mít tradiční svatbu? Nebo jste si na své svatbě přáli i nějaké západní prvky, ačkoli jste od toho následně ustoupili?*
- *Podléhali jste při přípravě svatby přáním Vaší rodiny či přátel? Nebo pro Vás bylo důležité mít svatbu pouze podle Vašeho přání?*

Těmito otázkami jsem se snažila zjistit rozdíly mezi balijskou svatbou a svatbou a jejím obvyklým vnímáním v euroatlantické společnosti.

- *Připadá Vám, že s velkým množstvím turistů a jejich zvyky, které přináší na Bali se mění tradiční svatba a zvyklosti?*

Od párů jsem se se chtěla dozvědět jejich osobní názor a pohled na tuto otázku. Měla mi pomoci s odpovědí na hlavní výzkumnou otázku a to, jestli se s příchodem turistů a svatební turistiky mění i tradiční balijská svatba.

6 Vyhodnocení výzkumu

Celkově jsem oslovila padesát pět respondentů (31 párů, 20 agentur, 4 freelanceři), odpovědi se mi dostalo od třinácti párů (26 osob). Z toho pět balijských a osm z ciziny (z toho čtyři české). Národnostně byly složeny takto: Indonésani, Němka, Brit, Rus, Ukrajinka, Australan, Novozéland'anka, Bulhar a Češi. Všechny svatby se odehrály během let 2017 – 2019.

První otázka, na kterou jsem se párů ptala byl věk, věkové rozložení respondentů viz tabulky 2,3.

Tabulka č. 2: Věkové rozložení respondentů z ciziny

Tabulka č. 3: Věkové rozložení respondentů z Bali

Cizinci			
Věk muži		Věk ženy	
43		34	
43		38	
33		28	
30		29	
33		29	
28		26	
37		37	
40		33	
Nejstarší	43	Nejstarší	38
Nejmladší	28	Nejmladší	26
Průměr	35	Průměr	31

Balijski			
Věk muži		Věk ženy	
25		30 ³⁸	
28		25	
29		22	
22		20	
27		27	
Nejstarší	29	Nejstarší	27
Nejmladší	22	Nejmladší	20
Průměr	26	Průměr	23

Vlastní tabulky dle výsledků dotazníkového šetření

Na příkladu těchto respondentů lze vidět rozdíly mezi západní a balijskou společností. Zatímco v západní společnosti je trendem mít svatbu v pozdějším věku,

³⁸ Tato žena je německého původu, (po svatbě přijala indonéské občanství) nebyla tedy započítávána do průměru cizinců. Se svým manželem byla zařazena mezi balijské páry, protože podstoupili tradiční balijskou svatbu.

na Bali je věk novomanželů poměrně nízký, zatímco nejmladší muž z cizinců měl 28 let, nejstarší Balijec měl 29 let.

Balijce, které jsem oslovila je možné zařadit do všech příjmových skupin, od studentky, která nemá žádné příjmy, pomocnou sílu v kuchyni až do nejvyšších příjmových skupin jako jsou univerzitní učitelé. Od tohoto faktu se odvíjí i cena svatby a počet hostů. Páry z nejvyšší příjmové skupiny uvedly, že na svatbě měly přibližně 1000 hostů a svatba je stála cca 100 milionů IDR (161 300 CZK). Ve skupině s průměrnými příjmy páry uvedly, že jejich svatba měla mezi 450-700 hosty a cena se pohybovala od 65-80 milionů IDR (104 845–129 040 CZK). Zatímco pár s nejnižším příjmem, měl na svatbě pouze 100 hostů a svatba stála 30 milionů IDR (48 390 CZK). Svatba s takovýmto počtem hostů je na Bali považována za opravdu velmi malou. Zároveň se cena svatby úměrně rovnala délce příprav a svatby samotné, čím dražší, tím delší přípravy.

Již na začátku výzkumu jsem předpokládala, že na Bali budou mít svatbu spíše lidé z vyšší příjmové skupiny, což se mi později dle dotazníků potvrdilo, několikrát se opakovalo zaměstnání na pozici manager, či práce v IT. Výjimkou byl český pár, kdy muž pracuje jako kuchař a žena jako asistentka. Z logistických, ale i osobních důvodů uvedli cizinci nižší počet hostů. Je zajímavé sledovat počty hostů a cenu za svatbu v porovnání s místními páry. Jeden z párů uvedl, že na svatbě neměl žádné hosty, ale protože do ceny svatby započítal i ubytování v resortu po dobu líbánek, cena se vyšplhala na 70-100 tisíc CZK (důvodem pro toto rozpětí je, že v době, kdy proběhl výzkum ještě nevyčíslili všechny náklady). Další pár, který absolvoval svatbu bez hostů, ale uvedl, že cena byla 400 EUR (10 320 CZK). Nejvíce respondentů uvedlo, že na své svatbě měli 5-10 hostů, cena za takovou svatbu se pohybovala kolem 1 000 USD (22 968 CZK). Dva z oslovených respondentů odmítli uvést cenu.

Co se týče lokality svatby, všechny místní páry uvedly, že se svatba odehrávala podle tradice v domě ženichovy rodiny. U cizinců byla třikrát jmenovaná oblast Uluwatu, dvakrát pláž a jednou vila, dvakrát resort v Ubudu, jednou hotel v Sanuru, pláž v Amedu a vodopád Tibumana. Všechna oblíbená a vyhledávaná turistická střediska.

Služeb svatebního organizátora nevyužil žádný z balijských párů, všichni odpovídali, že s přípravou jim pomáhala rodina a komunita. Všichni cizinci, kromě jediného případu, kdy páru pomohly se svatbou kamarádky, využili služeb ať už agentury, freelancerů nebo resortu.

Ohledně přání, jak má vypadat svatba, uvedli všichni cizinci kromě jednoho páru, že pro ně bylo důležité pouze jejich přání. Balijsci na tuto otázku odpovídali tak, že tradiční svatba byla jejich vlastním přáním a také jejich rodiny. Jeden z párů napsal, že chtěl tradiční svatbu proto, aby se nedostal do řečí, a protože je to takto správné. Další pár dokonce uvedl, že absolvoval svatbu i s tradičním únosem nevěsty.

Pět z osmi párů z ciziny odpovědělo, že na Bali byly již dříve. Jako důvod pro rozhodnutí vzít se na Bali cizinci nejčastěji uváděli důvody, že už ostrov navštívili dříve a moc se jim zde líbilo a že Bali chtěli už dlouho navštívit. Objevil se i důvod vymanit se z tradic.

Cizinců jsem se ptala na to, jestli svatba byla tak, jak ji znají v jejich zemi, jestli byla balijská nebo alespoň obsahovala nějaké balijské prvky. Balijských jsem se naopak ptala na to, jestli jejich svatba obsahovala nějaké západní prvky. Sedm párů z ciziny odpovědělo, že svatba byla v západním duchu pouze využili místní výzdobu v podobě květinových dekorací, dvakrát bylo napsáno, že také využili místní hudbu a jednou jako zábavu k recepci balijské tradiční tance. Pouze v jednom případě mi pár odpověděl, že zaplatil za balíček s tradiční balijskou svatbou. Čtyři balijské páry odpověděly, že jejich svatba neobsahovala žádný západní prvek, pouze pár, kde žena byla německého původu uvedl, že na svatbě měli dort a svatební hry jakožto západní prvky.

Cizinců jsem se ptala na to, zda po svatbě cítí nějaké duchovní změny a zda se po svatbě na Bali začali zajímat o balijskou kulturu. Na první otázku odpovědělo pět párů ne, tři ano. Odpověď ano, byla ve všech případech spojená nejen se samotným ostrovem, ale především s manželstvím. Na druhou otázku polovina dotázaných odpověděla, ne, kvůli tomu, že Bali vnímají jako hezkou destinaci nebo, že se o balijskou kulturu zajímají, ale pouze okrajově. Druhá polovina odpověděla ano, jeden pár uvedl, že díky pobytu na Bali se jim změnil pohled svět (žena z tohoto páru následně pořádala o svém pobytu a svatbě několik přednášek), muž z jiného páru uvedl, že po své svatbě se aktivně začal zajímat a začal studovat balijský hinduismus a snaží se jej praktikovat.

Místním párům jsem položila otázku, zdali si myslí, že se s příchodem turistů a zvýšeným objemem turismu mění i balijské svatební tradice. Tři páry uvedly, že si myslí, že ne. Dva odpověděly, že ano. S odůvodněním, že v některých aspektech místní napodobují turisty – například dekoracemi nebo, že svatbu pořádají v hotelu, toto se však podle jejich mínění odehrává velmi pomalu.

Počet párů, které jsem oslovila a které mi opravdu odpověděly je nízký. Avšak počet agentur a cestovních kanceláří je ještě nižší. Proto informace od těchto

respondentů považují spíše za podpůrné. Jak už jsem uvedla v rozboru otázek na straně 36, chtěla jsem spojit vznik agentur se stoupající oblibou Bali jako svatební destinace, to ale není na takto malém vzorku možné zjistit. Odpovědět na všechny otázky mi byly ochotny pouze dvě svatební agentury (jedna z nich je spoluvlastněna Čechem), jedna česká cestovní kancelář, jeden resort vlastněný Čechy a také čtyři freelanceři, kteří pracují spolu.

Agentury udaly, že ročně pořádají přibližně šedesát až osmdesát svateb, freelanceři odpověděli, že uspořádají dvě svatby do týdne, tedy cca devadesát šest svateb za rok. Česká cestovní kancelář uvedla, že obvykle uspořádají pouze dvě symbolické svatby, avšak v roce 2018 evidovala zvýšenou poptávku po oficiálních svatbách na Bali, k listopadu 2018 jich bylo celkem 56. Český resort, uvedl, že ročně uspořádá šest svateb, ale poptávka je daleko vyšší. Více svateb však nepořádají, protože nejsou primárně zaměřeni na svatby a také vyznávají filozofii, že své klienty musí nejdříve poznat a rozumět si.

Při dotazu na největší svatbu, jakou dosud uspořádali mi jedna agentura neodpověděla, druhá mi sdělila, že nejvyšší počet hostů byl 400, freelanceři udali, že největší byla cca s 1 000 hostů, pro bohatý pár ze Surabayi³⁹, jejíž cena byla 10 miliard IDR (16 130 000 CZK) a pořádali ji dle předlohy filmu *Crazy Rich Asians*. Té se poté v médiích začalo přezdívat *Crazy Rich Surabayans Wedding*, byly na ni pozvány hollywoodské hvězdy a jako dárek každý host dostal malý valounek zlata. Česká cestovní kancelář i resort uvedli, že obvykle pořádají svatby pouze pro snoubence, tedy bez hostů.

Zatímco dotázané páry měly speciální přání například pouze na místo obřadu nebo upravení svatební řeči, svatební agentury a freelanceři mezi speciální požadavky zařadili například svatby v kostýmech (například Star Wars, kdy oddávající byl Jedi) či svatby v dešti. Každý z těchto subjektů ale napsal, že všechno podléhá přáním klientů. Indonéská agentura mezi speciální požadavky zařadila i svatbu homosexuálního páru. Při otázce, zdali je to možné, reagovaly obě indonéské agentury jednoznačným ne, freelanceři uvedli, že dosud takovýto požadavek nedostali, ale ví o případech, kdy takováto svatba proběhla, české subjekty dosud nezaznamenaly tuto poptávku.

Jako majoritu klientů označili freelanceři a jedna indonéská agentura Indonésany (ne Balijsce) dále Číňany, Singapurany a Američany, zatímco český resort a česká

³⁹ Hlavní město provincie Východní Jáva.

kancelář z očividných důvodů označily za majoritu Čechy, stejně jako agentura spoluvlastněná Čechem, ta uvedla, že se zaměřuje na evropský trh,

Za oblíbené lokality bylo označeno okolí Uluwatu a nebo pláž ideálně při západu slunce. Cena se vždy liší podle přání klienta, je možné zorganizovat i svatbu s nízkým rozpočtem a jak lze vidět na příkladu *Crazy Rich Surabayans* neexistuje téměř žádná hranice. Český resort uvedl, že cena začíná na 50 tisících CZK a v případě cestovní kanceláře na 30 tisících CZK, ale vždy jsou na jejich webových stránkách zmíněny ještě dodatečné náklady.

Všichni se shodli na tom, že klienti obvykle preferují svatební zvyky ze svých zemí, ale často chtějí balijské dekorace a také mají zájem o balijskou zábavu jako například tanečnice. Nejvyhledávanější období pro svatby je během turistické sezony, tedy březen až říjen, české subjekty uvedly, že poptávku evidují celoročně. Obvyklá velikost svatby pro Indonésany (ne Balijsce) je cca 300-400 osob a pro cizince 2-60 osob. Agentury odpověděly, že tradiční balijské svatby běžně nepořádají, ale tato možnost existuje, freelanceři uvedli, že některým moderním Balijscům pomáhají s organizací svatby.

Jako důvody proto mít svatbu na Bali byly jmenovány atmosféra, prostředí, dostupná cena, popularita nebo vzpomínky spojené s předchozím pobytem.

Co se týká změn v balijské tradiční svatbě, freelanceři udávají, že svatba zůstává stále v tradičním duchu, ale recepce někdy bývá západní.

Závěr

Tato bakalářská práce s názvem Soudobé svatby a svatební cestovní ruch na Bali měla za cíl zhodnotit současný stav svatebního trhu na Bali a také odpovědět na tři výzkumné otázky. *Do jaké míry jsou svatby turistů ovlivněné balijskou kulturou a náboženstvím? Začali se cizinci po svatbě na Bali zajímat o balijskou kulturu a náboženství? Mění se spolu se vzrůstajícím trendem svateb na Bali tradiční balijská svatba?*

Na první otázku bylo díky velkému množství zdrojů poměrně jednoduché zjistit odpověď. Lze říci, že svatby turistů nejsou ovlivněny přímo balijskou kulturou, jako spíše prostředím a atmosférou ostrova. Vyjma jednoho páru cizinců, všichni uvedli, že balijskou měli pouze výzdobu, popřípadě zábavu. To samé jde vyzorovat i z dalších zmíněných zdrojů. Tento jev není způsoben zájmem o kulturu či náboženství, ale tím, že organizátoři, či resorty využívají místní zdroje. Ačkoli agentury nabízejí organizaci svatby v tradičním duchu, nejsou tyto balíčky tak často vyhledávané.

Ačkoli je možné se v každém cestovatelském blogu dočíst, jak Bali láká svou kulturou, dalo by se očekávat, že i toto bude jedním z důvodů svatby a že se návštěvníci ostrova budou o tento fenomén zajímat i po skončení jejich pobytu. Dle mého zjištění však nejsou svatby cizinců nijak ovlivněny balijským hinduismem nebo kulturou, protože většina cizinců chce mít svatbu takovou, jako ji znají ve své zemi. Proto ani nelze předpokládat, že se kulturou budou do budoucna nějak zvláště zabývat. Lze konstatovat, že kultura ani náboženství nejsou hlavními důvody, proč cizinci cestují na Bali, ani nijak zvlášť nesouvisí s výběrem ostrova jako svatební destinace. Pokud něco způsobí jejich zájem, je to spíše čas strávený na ostrově. Z respondentů uvedli pouze dva, že se o balijskou kulturu a náboženství začali zajímat hlouběji.

Odpověď na třetí otázku je vystižena slovy jedné z respondentek, která uvedla, že balijská svatba se mění, ale velmi, velmi pomalu. Protože balijská společnost je velmi konzervativní a tradiční, stejně tak i svatba. Ačkoli některé aspekty a zvyky se už nedodržují tak často jako dříve, jako například únos nevěsty, stále se v menší míře vyskytují. To, jakou má svatba v dnešní době podobu, hodně záleží na společenském postavení a finančním zázemí rodiny. Rodiny, které mají méně finančních prostředků, volí menší tradiční svatbu. Zatímco lidé s vyšším společenským postavením a dobrým finančním zabezpečením volí mnohem častěji západní prvky obvykle v podobě recepcí

nebo zvolí pro svou svatbu místo vesnice hotel. Ale nic se nemění tom, že i tato svatba bude stále velmi tradiční.

Co se týká mého průzkumu svatebního trhu na Bali a možností, které nabízí, jsem nebyla překvapena. Bali je pro svatební cestovní ruch vybaveno skvěle. Má proto také zřejmé předpoklady, nejenom krásnou přírodu a scenérie, ale také propracovanou infrastrukturu hotelů a služeb. Také tolerance místních a možnost zvolit si z mnoha druhů obřadů staví Bali do dobré pozice. Není divu, že Bali je v souvislosti se svatební turistikou zmiňováno stále častěji. A pokud bude i nadále pokračovat v rozsahu poskytovaných služeb a tento jev bude i nadále podporován vládou, může se propracovat na úplnou špičku zemí, které takovéto služby poskytují.

Resumé

The bachelor thesis entitled Contemporary weddings and wedding tourism in Bali aims to reflect current status of the wedding tourism industry in Bali and discover whether or not the rising trend of foreign travel to this island somehow influences traditional Balinese Hindu weddings and vice versa. The theoretical part describes the trend of wedding tourism and the variety of wedding ceremonies which can be found in Bali. The analysis is based on questioning participants such as foreign and Balinese couples who were recently wed in Bali, as well as wedding organizers. The total number of 21 participants were involved in this qualitative research. The results include reasons why Bali can become one of the most popular wedding destinations. It also shows that the culture itself is not a main reason for foreigners to have their wedding in Bali and points out that some slight changes in the Balinese traditional wedding have developed.

Internetové zdroje

- 60% of Wedding Organizers in Bali are Illegal Businesses, 2015. *Indo Surf Life* [online]. Kuta: WP Realtime [cit. 2019-01-24]. Dostupné z: <http://indosurflife.com/2015/05/60-of-wedding-organizers-in-bali-are-illegal-businesses/>
- Alila Villas* [online], c2019. Denpasar: Discovery [cit. 2019-01-23]. Dostupné z: <https://www.alilahotels.com/uluwatu#spa>
- Badan Pusat Statistik Provinsi Bali* [online], c2019. Denpasar: Badan Pusat Statistik [cit. 2019-01-19]. Dostupné z: <https://bali.bps.go.id/>
- Bali Airport Guide* [online], c2019. Denpasar [cit. 2019-01-19]. Dostupné z: <https://www.baliairport.com/>
- Bali Potensial Menjadi Destinasi Wedding Tourism, 2016. *Radio Republik Indonesia* [online]. Padang: LPP [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: http://www.rri.co.id/padang/post/berita/270156/ekonomi/bali_potensial_menjadi_destinasi_wedding_tourism.html
- Bali Wedding Association* [online], 2014. Denpasar: TCORESCOM [cit. 2019-01-24]. Dostupné z: <https://www.baliweddingassociation.com/>
- Bali: Crowned best honeymoon destination 2016, 2018. *Wonderful Indonesia* [online]. Jakarta: Kemenpar [cit. 2019-01-23]. Dostupné z: <https://www.indonesia.travel/gb/en/news/bali-crowned-best-honeymoon-destination-2016>
- Bali's white-hot wedding business is booming, 2017. *Gapura Bali* [online]. Denpasar: Williams media [cit. 2019-01-24]. Dostupné z: <https://gapurabali.com/news/2017/11/22/balis-white-hot-wedding-business-booming/1511316024>
- Bridestory: Indonesia* [online], c2016. Jakarta: Bridestory [cit. 2019-01-23]. Dostupné z: <https://www.bridestory.com/id>
- Controversy after gay marriage wedding in Bali, 2015. *The Australian* [online]. Canberra: Word press [cit. 2019-01-24]. Dostupné z: <https://www.news.com.au/world/asia/controversy-after-gay-marriage-wedding-in-bali/news-story/1e6744df3af250aaa067531bd99a740e>

DROZD [online], c2019. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR [cit. 2019-01-19].
Dostupné z: <https://drozd.mzv.cz/>

European Travel Commission [online], c2019. Brussels: MostWanted [cit. 2019-01-15].
Dostupné z: <http://www.etc-corporate.org/#>

Health Information for Travelers to Indonesia Traveler View, c2019. *Centers for Disease and Prevention* [online]. Atlanta: U.S. Department of Health & Human Services [cit. 2019-01-19]. Dostupné z:
https://wwwnc.cdc.gov/travel/destinations/traveler/none/indonesia?s_cid=ncezid-dgmq-travel-single-001

Hindu Indian Wedding, c2019. *Bali Shuka Wedding* [online]. Denpasar: Drupal [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <https://balishukawedding.com/services/indian-wedding.htm>

How The Bali Bridal Industry Is Rebounding In The Wake Of A Volcanic Eruption, 2018. *Forbes* [online]. Hong Kong: Forbes Media [cit. 2019-01-24]. Dostupné z:
<https://www.forbes.com/sites/myuan/2018/02/01/how-the-bali-bridal-industry-is-rebounding-in-the-wake-of-a-volcanic-eruption/#5b68d0aa38e9>

Indonesia: Contribution of travel and tourism to GDP in current prices, 2011. *Knoema* [online]. Washington DC [cit. 2019-01-18]. Dostupné z:
<https://knoema.com/atlas/Indonesia/topics/Tourism/Travel-and-Tourism-Total-Contribution-to-GDP/Contribution-of-travel-and-tourism-to-GDP>

Indonesian tourism set to beat Thailand in 5 years, 2016. *The Jakarta Post* [online]. Jakarta [cit. 2019-01-18]. Dostupné z:
<https://www.thejakartapost.com/news/2018/10/23/indonesian-tourism-set-to-beat-thailand-in-5-years.html>

Instagram Is Driving Indonesia's Wedding Culture to New Levels of Excess, c2019. *VICE* [online]. Jakarta: Vice Media [cit. 2019-01-24]. Dostupné z:
https://www.vice.com/en_asia/article/7x9gaa/instagram-is-driving-indonesias-insane-wedding-culture-to-new-heights

IPK International: Global Consulting in Tourism – World Travel Monitor [online], c2018. Munich [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: <https://www.ipkinternational.com/en/>
Island of Bali: Periplus Classics Series, 2008. 3. Singapore: Tuttle Publishing. ISBN 978-0794605629.

Kementarian Pariwisata Republik Indonesia [online], 2012. Jakarta: Kemenpar [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <http://www.kemenpar.go.id/asp/ringkasan.asp?c=1004&nk=1>

Legal Wedding Requirements in Bali, c2019. *Bali Tourism Directory* [online]. Denpasar: Digibali [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.balitourismdirectory.com/index.php/wedding-in-bali/wedding-requirements-in-bali>

Let's preserve nature: Bali requires foreign tourists to pay US\$10, 2019. *The Jakarta Post* [online]. Jakarta: Niskala Media Tenggara [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: <https://www.thejakartapost.com/news/2019/01/18/lets-preserve-nature-bali-requires-foreign-tourists-to-pay-us10.html?fbclid=IwAR3VrPbCNhSO3911QQu8qJNJ7jVSIA4dplQby-d7Wh9SsxrvUuQCHrfoaHA>

Ministry of Tourism of Republic Indonesia [online], 2012. Jakarta: Kemenpar [cit. 2019-01-1

Obnovená aktivita sopky Agung a situace na Bali - aktualizováno 29. 11., c2018. *Velvyslanectví České republiky v Jakarta* [online]. Jakarta: MZV ČR [cit. 2019-01-19]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jakarta/cz/turisticke_informace/aktivita_vulkanu_agung_na_bali_nabyla_na.html

Přečtěte si o Indonésii, c2018. *Velvyslanectví České republiky v Jakarta* [online]. Jakarta: MZV ČR [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jakarta/cz/turisticke_informace/indonesie/zakladni_informace_pro_cestovani.html

Tying the Knot with a View: Breathtaking Spots to Say I Do in Bali, 2018. *Wonderful Indonesia* [online]. Jakarta: Kemenpar [cit. 2019-01-23]. Dostupné z: <https://www.indonesia.travel/gb/en/trip-ideas/tying-the-knot-with-a-view-breathtaking-spots-to-say-i-do-in-bali>

Wonderful Indonesia [online], 2014. Jakarta: Kemenpar [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <https://www.indonesia.travel/gb/en/home>

World Tourism Organization [online], c1996-2019. Madrid: UNWTO [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <http://www2.unwto.org/>

World Travel&Tourism Council [online], c2017. New Castle: Shout Digital [cit. 2019-01-14]. Dostupné z: <https://www.wttc.org/>

Zvláštní matrika: Zápis matriční události, 2016. *Městská část Brno-střed* [online]. Brno: QCM [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: <http://www.brno-stred.cz/zvlastni-matrika-zapis-matricni-udalosti>

Seznam literatury

- ADLER, Howard a Tzu Chu CHIENM, 2004. The Wedding Business: A Method to Boost Food and Beverage Revenues in Hotels. *Journal of Foodservice Business Research*. 7(1), 117-125.
- BOWDIN, Glenn A. J., 2011. *Events management*. 3rd ed. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann. Events management series. ISBN 978-1-85617-818-1.
- BREG, Jaclyn, 2013. Now and Forever: Growth, Impacts and Future Evolution of Wedding Tourism. *Student papers*. (4).
- DANIELS, Maggie a Carrie LOVELESS, 2007. *Wedding planning and management: consultancy for diverse clients*. Oxford: Elsevier. ISBN 978-0-7506-8233-6.
- HANNA, Willard A. a Tim HANNIGAN, 2016. *A Brief History of Bali*. 2. Jakarta: Periplus. ISBN 978-0-8048-4731-5.
- HOWE, Leo, 2005. *The changing world of Bali: Religion, society and tourism*. Oxon: Routledge. ISBN 0-415-36497-3.
- HRALA, Václav. Geografie cestovního ruchu. Vyd. 3. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0858-3.
- INDROVÁ, Jarmila. Cestovní ruch: (základy). Vyd. 2., přeprac. V Praze: Oeconomica, 2009, ISBN 978-80-245-1569-4.
- JIROUŠKOVÁ, Jana, ed., 2012. *Svatební rituály u nás a ve světě*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. ISBN 9788071062295.
- KIM, Samuel a Jerome AGRUSA, 2005. The positioning of overseas honeymoon destinations. *Annals of tourism research*. 32(4), 887-904.
- KOTÍKOVÁ, Halina, 2013. *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada publishing. ISBN 978-80-247-4603-6.
- MA, Eric K.W., 2006. Realizing Wedding Imaginations in South China. *Visual Anthropology*. (19), 57-71.
- MAJEROVÁ, V. et. al. Sociologie venkova a zemědělství. Praha: ČZU v Praze, 254 s. 2008 ISBN 978-80-213-0651-6.

MAJOR, Bridget, Fraser MCLEAY a Danny WAYNE, 2010. Perfect weddings abroad. *Journal of vacation marketing*. **16**(3), 249-262.

PÁSKOVÁ, M. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 297 s. ISBN 978-80-7041-658-7.

PICARD, Michael, 1996. *Bali: Cultural Tourism and Touristic Culture*. New York: Archipelago. ISBN 978-9813018945.

Role of Tourism in Economy of Bali and Indonesia, 2016. *Journal of Tourism and Hospitality Management*. American Research Institute for Policy Development, **5**(2), 34-44. ISSN 2372-5133.

THEOBALD, William F., 2004. *Global tourism*. 3rd ed. Maryland Heights, MO: Butterworth-Heinemann. ISBN 07-506-7789-9.

VICKERS, Adrian, 2012. *Bali a paradise created*. 2. Singapore: Tuttle publishing. ISBN 978-0-8048-4260-0.

ZELENKA, Josef. PÁSKOVÁ, Martina. Výkladový slovník cestovního ruchu. 2. vyd. Praha, 2011. 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – formulář pro žádost o zápis uzavření manželství

Dotazníky s odpověďmi od respondentů a přepis rozhovoru s freelancery lze najít na CD přiloženém k této práci.

Žádost o zápis uzavření manželství

sepsaná dne u.....
s

(údaje žadatele/lky: jméno popř. jména a příjmení, datum narození, adresa trvalého pobytu)

k provedení zápisu manželství do zvláštní matriky vedené Úřadem městské části města Brna, Brno - střed, podle ustan. § 1, § 3 odst. 5) a § 43 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o matrikách) a vydání oddacího listu.

Datum uzavření manželství

místo uzavření manželství*)

Údaje manželů:

MUŽ

Jméno, příp. jména a příjmení

příp. rodné příjmení

datum narození RČ

místo narození *)

osobní stav (před uzavřením manželství)

státní občanství (nynější)

trvalý nebo poslední trvalý pobyt na území České republiky (pokud byl)

Otec

Jméno/a, příjmení roz.

datum a místo narození*)

Matka

Jméno/a, příjmení roz.

datum a místo narození*)

ŽENA

Jméno, příp. jména a příjmení

Příloha č. 1

příp. rodné příjmení

datum narození RČ

místo narození*)

osobní stav (před uzavřením manželství)

státní občanství (nynější)

trvalý nebo poslední trvalý pobyt na území České republiky (pokud byl)

Otec

Jméno/a, příjmení roč.

datum a místo narození*)

Matka

Jméno/a, příjmení roč.

datum a místo narození*)

Údaje svědků:

Jméno/a, příjmení

RČ, případně datum a místo narození*)

Jméno/a, příjmení

RČ, případně datum a místo narození*)

Dohoda o příjmení:

Je uvedena na cizozemském oddacím listu

A. Žádáme o zápis dohody o příjmení manželů v souladu s ustan. §§ 660 a 662 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění v podobě uvedené na cizozemském oddacím listu a

dohodli jsme se, že budeme užívat:

- a) společné příjmení
- b) každý své dosavadní příjmení a společné děti
budou užívat příjmení (příjmení jednoho z manželů)
- c) společné příjmení a muž-žena bude užívat a na muž:.....
druhém místě uvádět příjmení předchozí, t.j. žena:.....
děti:

B. Žádáme o zápis dohody o příjmení dle ustan. § 70 odst. 5 zákona o matrikách v podobě uvedené na cizozemském oddacím listu, která neodpovídá dohodě o příjmení manželů dle ustan. §§ 660 a 662 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění a to:

muž:

žena:

pro společné děti volíme příjmení (*příjmení jednoho z manželů, které vyplývá z výše uvedené dohody*):

.....

.....
podpis muže

.....
podpis ženy

Není uvedena na cizozemském oddacím listu

A. Žádáme o zápis dohody o příjmení manželů v souladu s ustan. §§ 660 a 662 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění a dohodli jsme se, že budeme užívat:

- a) společné příjmení
- b) každý své dosavadní příjmení a společné děti
budou užívat příjmení (příjmení jednoho z manželů)
- c) společné příjmení a muž-žena bude užívat a na muž:.....
druhém místě uvádět příjmení předchozí, t.j. žena:.....
děti:

B. Žádáme o zápis dohody o příjmení dle ustan. § 70 odst. 5 zákona o matrikách v podobě uvedené v dokladu totožnosti - potvrzení cizího státu (*nehodící se škrtněte*), která neodpovídá dohodě o příjmení manželů dle ustan. §§ 660 a 662 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění a to:

muž:

žena:

pro společné děti volíme příjmení (*příjmení jednoho z manželů, které vyplývá z výše uvedené dohody*):

.....

.....
podpis muže

.....
podpis ženy

Zápis o uzavření manželství byl vyplněn na základě předložení těchto dokladů:

Státní občanství České republiky manžela občana ČR ověřeno:

- případně zjištěno dle OP/CD:
/druh a číslo dokladu totožnosti, vydán kde, kým, platnost/

Státní občanství České republiky manželky občanky ČR ověřeno:

- případně zjištěno dle OP/CD:
/druh a číslo dokladu totožnosti, vydán kde, kým, platnost/

Poučení:

Přístupku se dopustí fyzická osoba tím, že

- úmyslně uvede nesprávný nebo neúplný údaj správnímu orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají nebo uvede nesprávný anebo neúplný údaj v čestném prohlášení u správního orgánu (dle § 2, odst. 2, písm. a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění)
- úmyslně uvede nesprávný nebo neúplný údaj správnímu orgánu anebo mu požadovaný údaj zatají za účelem získání neoprávněné výhody (dle § 2, odst. 2, písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v platném znění)

Poskytnutím osobních údajů na tomto formuláři dochází ke zpracování osobních údajů za účelem vyřízení příslušné žádosti, vedení správního řízení a následně za účelem archivace, a to vše zvláštní matrikou, která je oddělením Odboru matriky Úřadu městské části Brno-střed. Více informací o zpracování osobních údajů a vašich právech naleznete v Zásadách ochrany osobních údajů na webových stránkách www.brno-stred.cz/zasady-ochrany-osobnich-udaju.

.....
podpis žadatele/lky

Totožnost žadatele/lky ověřena dle:
/druh a číslo dokladu totožnosti, vydán kde, kým, platnost/

.....
Totožnost žadatele/lky ověřil (razítko a podpis MÚ - ZÚ)

*u údajů v ČR se vyplňuje obec a okres, v cizině obec a stát